

altın tohumlar

katma değerli tarım

NASIL **CEVİZ** YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

EYLÜL 2024

NASIL CEVİZ YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

Açılış Konuşması

Ahmet Bülent KASAP

İSTİB Meclis Başkanı

Moderatör

İsmail ŞEN

*İSTİB Genel Sekreter
Yardımcısı*

ONLINE

12.09.2024 Perşembe - 14.30

Konuşmacılar

Prof. Dr. Mehmet SÜTYEMEZ

*Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi (KSÜ) Ziraat Fakültesi
Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi*

Dr. Yılmaz BOZ

*Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez
Araştırma Enstitüsü Müdürü*

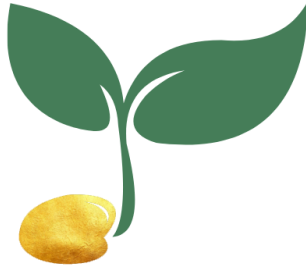
Ömer ERGÜDER

Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı

Haşimcan YAZICIOĞLU

Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi

altın tohumlar

katma değerli tarım

NASIL **CEVİZ** YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

EYLÜL 2024

İstanbul Ticaret Borsası Yayınları

ALTIN TOHUMLAR PROJESİ
“NASIL CEVİZ YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?”

ISBN: 978-625-95091-4-3

Genel Koordinatör
Şule Karadeniz

Yayın Yönetmeni
İsmail Şen

Yayın Kurulu:
**Ahmet Yirmibeşoğlu, Aleyna Satu Yurtseven,
Hakan Kopuz, Sebahattin Özkurt, Şeyda Soykan,
Yunus Emre Çillioğlu, Erkan Çelik**

Tasarım
Gökhan Yıldırım

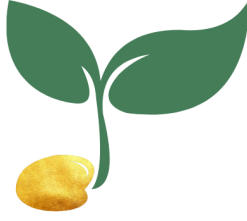
E-Kitap

Eylül 2024

İÇİNDEKİLER

BAŞKAN SUNUŞ	7
ALTIN TOHUMLAR PROJESİ	8
Ahmet Bülent Kasap İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı	10
Prof. Dr. Mehmet Sütyemez Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi	13
Dr. Yılmaz Boz Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürü	19
Ömer Ergüder Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı	23
Haşimcan Yazıcıoğlu Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi	30
SORU - CEVAP	35
BASIN YANSIMALARI	57

altın tohumlar

katma değerli tarım

TOPLANTININ TAMAMINI
İZLEMEK İÇİN
QR KODU
OKUTABİLİRSİNİZ

BAŞKAN SUNUŞ

Tarımsal üretim, yerleşik hayata geçilmesi dâhil, tarih boyunca toplumların ekonomik ve sosyal kurum ve kurallarını belirleyen faktörlerden biri olmuştur. Bugün yaşadığımız dünyanın temelleri, daha doğrusu tohumları tarımla atılmıştır. Yani tarım sadece insanların gıda ihtiyacını karşılamaz, aynı zamanda uygarlığımızın yükseldiği zemini de oluşturur.

Tarım aynı zamanda, savunmayla birlikte, binlerce yıl boyunca teknolojik gelişmenin de en önemli motivasyon kaynağı olagelmiştir. Daha kaliteli ve daha çok ürün almak için geliştirilen teknolojiler kartopu misali büyümüş, tarım dışındaki alanları da etkilemiş, değiştirmiş geliştirmiştir. Tarımsal teknolojiler, özellikle tohum ıslahları, yeni ve daha değerli ürünlerin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Bu değerli ürünler üreticilerine daha çok kazandırmış, refahlarını artırmıştır.

Günümüzde de tarım açısından büyük bir değişiklik yok... Binlerce yıldır olduğu gibi tarım ve gıda yine en stratejik konular... Kaliteli, yüksek katma değerli ve çok tarımsal hâsıla elde eden toplumlar sürdürülebilir refaha diğerlerinden daha yakındır...

Bu düşüncelerle, İstanbul Ticaret Borsası olarak “Altın Tohumlar Projesi” başlattık. Bu projeyi hayata geçirirken, Türk tarımının gelişimine katkı sağlamayı, verimli ve etkin tarımsal üretimi yaygınlaştırmayı hedefliyoruz.

Bu kitap, Altın Tohumlar serisinin üçüncü toplantısının sonuçlarını içeriyor ve ceviz üretimi konusunda temel bilgileri edinmek isteyenlere yardımcı olmayı hedefliyor.

Sektörlerimize, iş dünyamıza, ülkemize ve milletimize hayırlı olması dileklerimizle “Nasıl Ceviz Yetiştiricisi Olunur?” başlıklı toplantımızın sonuçlarını ilginize sunuyoruz.

ALİ KOPUZ

İSTİB YÖNETİM KURULU BAŞKANI

TOPLANTI ADI ALTIN TOUMLAR PROJESİ NASIL CEVİZ YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

TOPLANTI TARİHİ 12 EYLÜL 2024 / 14.30

AÇILIŞ KONUŞMASI

Ahmet Bülent Kasap, İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı

MODERATÖR

İsmail Şen, İstanbul Ticaret Borsası Genel Sekreter Yardımcısı

KATILIMCILAR

- **Prof. Dr. Mehmet Sütyemez**
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi
- **Dr. Yılmaz BOZ**
Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürü
- **Ömer R. ERGÜDER**
Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı
- **Haşimcan YAZICIOĞLU**
Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi

Moderatör İsmail Şen: Hepiniz hoş geldiniz. Toplantının açılış konuşmasını yapmak üzere İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Sayın Ahmet Bülent Kasap'a sözü veriyorum. Sayın Başkanım, buyurun.

Ahmet Bülent Kasap

İstanbul Ticaret Borsası
Meclis Başkanı

İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap

Saygıdeğer katılımcılarımız, Değerli izleyicilerimiz ve basın mensuplarımız İstanbul Ticaret Borsasının Türk tarım ve gıda sektörüne katkıda bulunmak amacıyla başlattığı “Altın Tohumlar” toplantılarımızın üçüncüsüne hoş geldiniz. Bildiğiniz gibi, bugünkü toplantımızı, “Nasıl Ceviz Yetiştiricisi Olunur” başlığı ile düzenliyoruz.

Ceviz ülkemizde üreticilerimizin son yıllarda giderek ilgi gösterdiği bir üründür. Çünkü cevizin ülkemizdeki tüketimi çok, giderek artsa da üretimi az... Bu nedenle kendi kendimize yetmediğimiz ürünlerden biri...

Bugün aramızda bulunan çok değerli üretici, sanayici, bilim adamı ve STK temsilcileri ceviz konusundaki görüşlerini bizlerle paylaşacaklar. Hem ceviz sektörünün sorunlarını ele alacağız hem de ceviz üretimi yapmak isteyenlere yol gösterecek bilgiler paylaşmaya çalışacağız.

Geçtiğimiz aylarda, Altın Tohumlar toplantılarında badem ve Antep fıstığını konuştuk. Bu iki toplantıda da konuşmacılarımız verimlilik konusuna dikkat çektiler. Bir ceviz yetiştiricisi olarak, aynı durumun ceviz için de geçerli olduğunu düşünüyorum. Ceviz konusunda ülke olarak ilginç bir konumdayız. Türkiye olarak Çin, ABD ve İrandan

sonra küresel ceviz üretiminde 4. sırada yer alıyoruz. 2022 yılı baz alındığında Türkiye, 335 bin tonla, dünya ceviz üretiminin yüzde 8.65'ini gerçekleştirmiştir. Buna rağmen, en çok ithalat yapan ülke konumundayız. Zira dünyada en fazla ceviz tüketen ülkelerin de başındayız. Kişi başına yıllık 4,6 kilogram civarında ceviz tüketiyoruz. Doğruluğu tartışmalı olsa da TÜİK verilerine göre ceviz üretimimiz, 2023 yılı itibarıyla iç talebin ancak yüzde 80'ine yetiyor. Sektör asıl oranın çok farklı olduğunun bilincinde ve yüzde 7,5 oranında üretim artışına rağmen, kabuklu ceviz ithalatı yüzde 17,5 artış göstererek 82 bin tona ulaşmış durumda. Tabii bu ithalat rakamlarına gayri resmi yoldan ülkeye giren cevizler dâhil değil.

Son 20 yılda hem ceviz üretim miktarını artırdığımız hem de verimlilikte ilerleme sağladığımız söylenebilir. Bununla birlikte, Türkiye'deki ceviz verimliliği maalesef dünya ortalamasının gerisinde kalmaktadır. Aramızdaki konuklar cevizin türüne göre değişen verimlilik konusunda rakamlar vereceklerdir. Ancak, FAO verilerine göre dünyada ortalama verim hektar başına 3,3 ton iken, ABD'de ceviz ağaçlarının verimi ortalama 4,2 ton/hektar civarındadır. Türkiye'de ise ceviz dikilen alanlar genel olarak artarken, verimlilik ise ortalama hektarda 2 ton seviyesinde yatay bir seyir izlemektedir. Bu durum, yerli üretimin artması için verimliliğin ne kadar önemli olduğunun da göstergesidir. Çünkü birim alandan yüksek verim, yüksek kazanç demektir. Yüksek kazanç da yatırımcıyı cezbeden en temel nedendir.

Verimlilik dışında ceviz üretimini etkileyen diğer faktörler; yerli üretimin gelişmesini engelleyen ithalat, küresel iklim değişiminin doğurduğu sorunlar, başta tarım ilaçları ve gübre olmak üzere üretim giderlerindeki olağanüstü artışlar, kısmen çözülsün de uzun vadeli olarak açıklanamayan tarımsal destekler olarak sıralanabilir. İşte tüm bu sorunları ve ceviz yetiştiriciliğinin kârlı bir yatırım olup olmadığını değerli misafirlerimiz tüm boyutlarıyla konuşacak. Ben sözü misafirlerimize bırakmadan önce, toplantımızın tüm paydaşlar için faydalı olmasını temenni ediyorum. Bu düşüncelerle, toplantımıza katılan siz değerli konuşmacılarımıza ve dinleyicilerimize bir kez daha hoş geldiniz diyorum.

İsmail Şen: Teşekkürler Sayın Başkanım. Müsaadenizle ilk sözü Profesör Doktor Mehmet Sütyemez'e vermek istiyorum. Değerli Hocam, öncelikle cevizi kısaca tanıtarak, Türkiye'de hangi bölgelerde yetiştiğini, hangi coğrafi ve arazi koşullarında hangi ceviz türlerinin uygun olduğunu ve böyle bir ceviz tarımı için gereken minimum arazi miktarı hakkında görüşlerinizi paylaşabilir misiniz?

Prof. Dr. Mehmet Sütyemez

Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi (KSÜ) Ziraat Fakültesi
Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi

**Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) Ziraat Fakültesi
Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Sütyemez**

Herkese merhaba. Bu toplantının Türkiye'deki ceviz sektörü için hayırlı, bereketli olmasını diliyorum. Ayrıca Türkiye'de ceviz üretimi yapan üreticilerimize, yapacak olan girişimcilere ve yatırımcılara ışık tutmasını temenni ediyorum, bütün katılımcılara ve dinleyicilere saygılar sunuyorum.

Cevizi her zaman Anadolu insanının öz meyvesi olarak tanımlarım. Çünkü Anadolu, cevizin anavatanı olan bölgeler arasında yer alır. Yüzyıllardır da Anadolu'da ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bazı kaynaklara göre, cevizin Anadolu'da en az 2.000 yıldır var olduğu ve yaklaşık 850 yıldır ticarete konu olduğuyula ilgili kayıtlar mevcuttur. Bu da cevizin Anadolu'da köklü bir geçmişe sahip olduğunu gösteriyor.

1970'li yıllara kadar Türkiye, dünya ceviz üretiminde birinci sıradaydı. Üstelik bu başarıyı kapama bahçeleriyle değil; dağlarda, yol kenarlarında, nehir ve ırmak kıyılarında, hatta çoğu sincaplar tarafından dikilmiş cevizlerle elde etmişti. Ancak 1970'lerde, Anadolu'da kerestelik amaçla ciddi bir ceviz kıyımı yaşandı. Bu kıyım, ülkemizin çok önemli genetik ceviz kaynaklarının yok olmasına yol açtı. Bu kaynaklar kereste olarak kullanıldı ve ceviz varlığımız önemli ölçüde azaldı. O günden sonra

son 20 yılda, Anadolu'da ve Türkiye genelinde ceviz yetiştiriciliğinde daha bilinçli, verim ve kalite standartlarına odaklanan bir üretim artışı görüyoruz. Bu artışta, devletin önemli destekleri ve büyük iş insanlarının bu alana yatırım yapmaları etkili olmuştur. Böylece Türkiye, ceviz yetiştiriciliğinde ciddi bir ivme kazandı.

Türkiye, hem coğrafi hem de iklimsel olarak ceviz yetiştiriciliğine oldukça uygun bir yapıya sahip. Zaten daha önce de belirttiğim gibi, bu kültürel birikim bunu kanıtlıyor. Eğer ekolojik olarak uygun olmasaydık, bu kadar köklü bir ceviz kültürü de gelişmezdi. Ancak şunu da belirtmek isterim: 1970'li yıllara kadar Türkiye ceviz üretiminde dünya lideriydi. Peki şimdi? Şu an 4. ya da 5. sıradayız. Yani geçmişteki köklü ceviz geleneğimizi, başka ülkeler daha modern yöntemler kullanarak, daha büyük bahçeler kurarak ve daha hızlı atılımlar yaparak bizi geçti. Bu ülkelerden biri de Amerika Birleşik Devletleri. Modern yetiştiriciliğe geçişle beraber dünyada ceviz ticaretinde en önemli planda yer alan bir ülke. Biliyorsunuz, ABD'nin cevizle tanışması 1870'li yıllara dayanır; sadece bir çuval cevizle başlamışlardır. 1870'li yıllarda cevizle tanışan Amerika, 1900'lü yılların başında ıslah programlarına başlamıştır. Türkiye ise, 2000 yıllık ceviz geçmişine rağmen maalesef ıslah programlarına ancak 1970'li yıllarda, Yalova'da başlanan süreçle dâhil olmuştur. Bu konuda geç kaldığımızı kabul etmemiz gerekiyor.

Bu kısa değerlendirmeden sonra, diğer sorunuza geçmek istiyorum. Ceviz yetiştiriciliğine başlamadan önce belki burada üreticilerimiz de bu konuya değinecektir, onlara da bir pas atmış olayım. Bir insanın yıllık tüketmesi gereken ceviz miktarı nedir? Bazı kaynaklar bunun en az 5 kilo olduğunu söylüyor. Az önce Sayın Başkanım, Türkiye ortalamasının 4 kilonun üzerinde olduğunu belirtti. Peki, dünyada insanlar ne kadar ceviz tüketiyor? Dünya ceviz üretimi ne kadar? Dünya nüfusuna oranla küresel ceviz açığı ne kadardır? Türkiye'de ceviz üretimi ve Türkiye'deki ceviz açığı nedir? Eğer bir meyve türü yetiştirecekseniz, bu soruları öncelikle kendinize sormanız gerekir. Bu sorulardaki açıkları göz önünde bulundurarak hareket etmelisiniz. Yani bir üretici önce bu soruları kendisine sormalı. Bilimsel detaylara çok girmeden şunu söyleyeyim: Bir meyve yetiştiriciliğinde, özellikle cevizde, üretimi kı-

sıtlayan en önemli faktör ekolojik koşullardır. Ekolojik faktörler içerisinde en önemlisi iklim faktörüdür. İklim faktöründen sonra toprak, arazi, yer, yöre, rakım gibi unsurlar gelir. Ancak en önemlisi iklimdir. Çok kısa başlıklar halinde hızlıca geçeceğim.

Ceviz yetiştiriciliğinde en önemli iklim faktörlerinden biri, günümüzde de etkisini daha fazla hissettiren sıcaklıktır. Sıcaklık başlığı altında ele alınması gereken ilk konu düşük sıcaklıklardır. İlk olarak, düşük sıcaklık deyince cevizin soğuklama ihtiyacının karşılanıp karşılanmadığını anlamamız gerekir. Çünkü ceviz, diğer meyve ağaçları gibi kışın uyku döneminde belirli bir süre soğukta kalmalıdır. Genel olarak 6-7 derecenin altındadır. Bu nedenle yetiştirilecek ceviz çeşidinin soğuklama ihtiyacını karşılayıp karşılamadığını değerlendirmeliyiz.

İkinci olarak, ceviz yetiştiriciliğinde düşük sıcaklıkların en büyük risklerinden biri ilkbahar donlarıdır. Tıpkı diğer meyve ağaçlarında olduğu gibi cevizde de ilkbahar donları büyük tehlike oluşturur. İklim değişiklikleriyle bu risk önümüzdeki yıllarda daha da artacaktır. Bu yüzden, soğuklama ihtiyacı karşılanmış olsa bile ceviz yetiştirilecek bölgede ilkbahar donlarının sıklığı ve hangi dönemlerde görüldüğü dikkatle incelenmelidir.

Üçüncü olarak, sonbahar erken donlarına dikkat edilmelidir. Anadolu'nun birçok bölgesi karasal iklim etkisi altındadır ve Eylül, Ekim aylarından itibaren sıcaklıklar aniden düşebilir. Eğer ağaç hâlâ fizyolojik olarak aktifse, yani yaprakları üzerindeyse, ani bastıran sonbahar soğukları ağacın gövdesine ve ürünlerine zarar verebilir.

Dördüncü başlık ise kış soğuklarıdır. Türkiye'de kış soğukları bugüne kadar belirli bir seviyede kalmıştır. Ancak bazı bölgelerde son yıllarda bu sıcaklıkların dengesizleştiğini görüyoruz. Kış sıcaklıklarının ani iniş çıkışlar göstermesi, bünyesinde su barındıran ceviz gibi meyve ağaçları için büyük risk taşır. Sabit düşük sıcaklıklar faydalı olabilir, ancak ani değişiklikler ceviz ağacı için zararlıdır. Bunu bir örnekle açıklayacağım; buradaki bütün katılımcılarımız bilir; İç Anadolu'da karasal iklimin yoğun görüldüğü bazı bölgelerde, "Fernor" bahçelerinde kış soğukları, yani kış üşümleri nedeniyle toplu ölümler görülür.

Tamamen bu kış soğuklarının sert etkisinden dolayı “Fernor” çeşitleri büyük hassasiyet göstermiştir. Bu durum yalnızca 3 ile 5 ağaçla sınırlı değil, binlerce dönüm araziye etkileyen ciddi bir soruna dönüşmüştür. Kış soğuklarında dikkatli olunmadığında, bu tür zararların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden konu son derece önemlidir.

Peki, yüksek sıcaklıklar başlığında neler söyleyebiliriz? Yüksek sıcaklık deyince katılımcıların ve dinleyicilerin de endişelendiğini fark ediyorum. Çünkü Türkiye, 2024 yılı itibariyle Mayıs ortasında başlayan ve hâlâ 35 derecenin üzerinde seyreden yüksek sıcaklıklarla karşı karşıya. Bu sıcaklıklar, bakım şartları da yeterli değilse meyve kalitesinin düşmesine, verim kaybına ve hatta ağaç ölümlerine yol açabilir. Ayrıca güneş yanıklığı nedeniyle meyve kalitesinde de düşüş görülebilir. Yüksek yaz sıcaklıkları olan bölgeler, ceviz yetiştiriciliği için sınırlayıcı faktörlerdir ve bu durum dikkate alınmalıdır. Çünkü ağaçların bir fizyolojisi vardır. Özellikle meyve ağaçları, aktif dönemlerinde en verimli şekilde 5 ile 35 derece arasındaki sıcaklıklarda çalışırlar. Sıcaklık 5 derecenin altına düşmeye ya da 35’in üzerine çıkmaya başladığında, ağaçların bu koşullarda sadece hayatta kalmaya çalıştıklarını yani idare ettiklerini gözlemleyebilirsiniz. Derslerimde de sürekli vurguladığım gibi, meyve ağaçları için ideal sıcaklık aralığı 5 ile 35 derece arasındadır. Ağaçlar, 0 ile 5 derece veya 35 ile 40 derece arasındaki sıcaklıklarda idare edebilirler. Ancak, 40 ile 45 derece arasındaki sıcaklıklar stres yaratır ve 45 derecenin üzeri ya da eksi 10’un altındaki sıcaklıklar, ağaçlar için hayatta kalma mücadelesinin başladığı kritik seviyelerdir. Burada şunun altını çiziceğim: Özellikle sonbahar ve kışta eksi 10’ların sert düşüş yaşadığı bölgeler, yazları da 35’in ya da 40 dereceye doğru çok uzun süren sıcaklıkların olduğu bölgeler, artık ceviz yetiştiriciliği için bence sınırlayıcı faktörlerden biri olmaya başladı. Şunu söyleyebilirim: Evet, toprak şartları da iyi olmalı; ancak toprağı bir şekilde düzeltebilirsiniz ama iklime müdahale etme şansınız yoktur. Yani sıcaklığa müdahale etme şansınız yoktur. Mesela, bölgeniz iklim yapısı itibariyle sıcaklık hareketleri, rüzgâr hareketleri vesaire uygunsa, toprak yapınız biraz sıkıntılı olsa bile dikim maliyetlerini yükselterek ve sonrasında bakımları çok dikkatli yaparak bunu tolere etme şansınız vardır. Ancak bu şu demek değildir ki, 10 cm toprak derinliği olan altı kaya ya da altı

kil gibi çok sert bir tabaka olan bir alanda ceviz yetiştiriciliği ya da herhangi bir meyve yetiştiriciliği yapmalıyız. Çünkü Anadolu'da bu hataların yapıldığını görmekteyiz. İdeal olarak mümkünse, 'toprak et kalınlığı' dediğimiz derinliğin 1 metre veya 1 metreden daha fazla olması gerekir. Eğer biraz daha azsa, bunu sette dikimlerle yükseltiyoruz. Yani toprağın da standart olarak meyve yetiştiriciliğine uygun hale getirilmesi gerekir.

Türkiye'ye baktığımızda bölgesel olarak ceviz yetiştiriciliğini sınırlayan bu çerçevede bölgelerimiz var mı? Elbette var. Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi olsun nem itibarıyla bu bölgelere örnek olarak gösterilebilir. Konuşmamın başında saydığım ekolojik faktörlere dikkat ederek bölgeleri seçmek gerekir. Eğer spesifik olarak "Şu bölge olur mu?" diye sorulursa, cevap verebilirim. Mesela, bana çok eskiden soru gelirdi: Karadeniz Bölgesi'nde yaşayan insanlarımız "fındıktan bıktık artık, ceviz yetiştirelim" diyor. Yani birazcık göz bıkınlığı var aslında. Çok da ekonomik düşüşle alakalı değil. Ben bu anlamda çoğu insanımızı vazgeçirdim. Çünkü bölgesel ve iklim yapısı olarak da cevizin, özellikle nemden dolayı bazı hastalık ve zararlarla ilgili hassasiyeti olabilir. Bunun gibi çok spesifik bölgeler haricinde, Türkiye'nin diğer şartları ceviz yetiştiriciliği için uygundur. Özellikle bakım şartlarının uygunluğu nedeniyle Anadolu'nun birçok bölgesinde ceviz yetiştiriciliği yapılabilir.

İsmail Şen: Hocam, bu işe başlayacak ya da başlamış olanların sizi aramalarının bir mantığı var. Ancak normal şartlarda her ilde, ilçede İlçe Tarım Müdürlükleri mevcut. Oraya gittiklerinde yardımcı olmazlar mı?

Mehmet Sütyemez: Meslektaşlarım da mutlaka yardımcı oluyorlardır. Ancak belki ilerleyen sohbetin içerisinde de açılacaktır; şu bir gerçek ki uzmanlaşma her konuda çok önemli İsmail Bey.

İsmail Şen: Bunu zaten Sayın Doktor Yılmaz Boz Bey'e soracağım. Çünkü onlar Araştırma Enstitüsü olarak tüm Türkiye'ye hizmet veriyorlar. Muhtemelen nerede, ne yetişeceğine dair bilgileri vardır. Bu bağlamda, izninizle size bir soru sorarak birinci kısmı bitirmek istiyorum. Ceviz üretimi için minimum arazi büyüklüğü sizce ne olmalıdır?

Bu, bölgeye göre değişir mi? Arazi yapısı ve toprak özelliklerine göre ceviz yatırımı yapmak için farklılık gösterir mi?

Mehmet Sütyemez: Teşekkür ederim. Bu sorunuzun en çarpıcı cevabı pazarlama noktasıdır. Eğer pazarlama imkânınız varsa, ben şekilsel olarak şunu söyleyeceğim: Bir dönümden de bin dönümden de kâr edebilirsiniz. Ancak burada pazar ve pazarlama ağının gücü önemlidir. Genel anlamda soruyorsunuz; büyük üreticilerimize sorabiliriz. İdeal anlamda, bir de Anadolu'daki toprak yapısını ve toprak sahiplenme yapısını düşünerek cevap vereceğim. Eğer verimli bir bahçe tesis edecekseniz, imkân varsa 100 dönüm olarak kurulmalıdır. 100 dönüm üzerine ne kadar koyarsanız o kadar verimli olacağı düşünüyorum.

İsmail Şen: Çok teşekkür ederim. İzninizle sorumu Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürü Sayın Doktor Yılmaz Boz'a sormak istiyorum. Tam Mehmet Bey'in kaldığı yerden devam edelim. Yılmaz Bey, sizin enstitünün ceviz üreticilerine yönelik çalışmalarını nelerdir? Aynı zamanda da tüm Türkiye'ye hizmet veriyor musunuz? Size bir şey sormak isteyen, çok uzaktaki biri de sizi arayıp danışabiliyor mu? Buyurun, Sayın Hocam.

Dr. Yılmaz Boz

Atatürk Bahçe Kùltùrleri Merkez
Araştırma Enstitüsü Mùdùrù

Atatürk Bahçe Kùltùrleri Merkez Araştırma Enstitüsü Mùdùrù Dr. Yılmaz Boz

Herkese selam ve saygılar sunuyorum. Ceviz, çok kadim bir meyvedir. Hocamızın da belirttiği gibi, binlerce yıl boyunca yetiştiriciliği yapılmış ve aynı zamanda çok önemli bir sağlık meyvesidir. Cevizi bu kadar önemli bir gündeme taşıdığı için İstanbul Ticaret Borsası'na ayrıca teřekkùr ediyoruz.

1970'li yıllarda başlayan bir ceviz çalışması var. Bu ilk çalışma, enstitù bazında başlamış olup, daha sonra Seyit Mehmet şen hocamız üniversitede bunun AR-GE'sini ve çeşit geliştirmelerini yapmıştır. Yaptığımız bu çalışmaların sonucunda, Mehmet Bey'in de iyi bildiği gibi, 2008'de başlayıp 2012'de tamamlanan bir TùBùTAK 1007 projesi yùrùtùldù. Bu proje kapsamında, 'Hangi ekolojilerde hangi ceviz eřitleri yetiştirilebilir?' sorusuna yanıt arandı ve ùlkemizin neredeyse tamamında, 10 ayri lokasyonda ceviz çeşit denemeleri yapıldı.

Son yıllarda ceviz ıslahı ve çeşit geliştirmede önemli gelişmeler kaydedildi. Ancak eřitler arasında özellikle yabancı çeşitlerin öne çıktığını görùyoruz. Bu konuyla ilgili olarak, İsmail Bey'in de belirttiği gibi, Tùrkiye'nin dùrt bir yanından çalışma alanımız olan tüm ùlke çapında, sosyal medya ya da telefon yoluyla bize ulaşarak 'Ceviz yetiştiriciliği

konusunda neler yapabiliriz?’ şeklinde birçok soru alıyoruz. Elimizden geldiğince teknik yardımlarımızı sunuyoruz ve bu çalışmaların geri dönüşleri de oldukça olumlu. Ancak, şunu da unutmamak gerekir ki iklim değişiklikleri, beklenmedik hastalıklar ve zararlılar, bizi sürekli olarak çalışmaya ve araştırma yapmaya itiyor. Bu nedenle devamlı bir araştırma süreci içindeyiz. Yaptığımız birçok çalışma var. Şu kadarını söyleyebilirim: Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü’nün sahip olduğu 15 farklı ceviz çeşidi bulunuyor. Bu çeşitlerle yürüttüğümüz projede, ‘Hangi çeşit ne kadar ön plana çıkıyor?’ sorusunu cevaplamaya çalışıyoruz. Ancak şu an için, Mehmet Hoca’nın da belirttiği gibi, ‘Chandler’ ceviz çeşidi neredeyse tek başına öne çıkan bir çeşit olarak devam ediyor.

Hangi ekolojilerde, hangi sorunlarla karşılaşıldığına dair üreticilerden gelen sorular olursa, bu konularda da yanıt verebiliriz. Kurum olarak çok aktif bir şekilde çalışmalarımıza devam ediyoruz. Üç uzmanla birlikte, benim de geri döndükten sonra ceviz üzerine çalışmalarımız devam ediyor. Özellikle son zamanlarda ceviz bahçelerinde yaygınlaşan bakteriyel yanıklık hastalığına karşı, bir TÜBİTAK projesi kapsamında bakteriyofaj kullanarak ilaçsız bir çözüm bulmaya yönelik önemli bir projenin liderliğini, bitki sağlığı uzmanı arkadaşlarımızla birlikte yürütüyorum. Yani hem teknik anlamda hem de yetiştirme tekniği ve çeşit seçimi konusunda, farklı bölgelerden gelen tüm taleplere cevap veriyoruz. Bu durumu burada vurgulamak isterim.

İsmail Şen: Teşekkür ederim Yılmaz Bey. Ahmet Bülent Kasap Başkanım, değerli hocalarımıza sizin bir sorunuz var mı?

Ahmet Bülent Kasap: İsmail Bey sorularımı konuşmalar sonrasında sonra sormak istiyorum.

İsmail Şen: Tamam Başkanım. Dinleyicilerimizden de birkaç soru geldi ancak ben de onları soru cevap kısmına bırakmak istiyorum. Yılmaz Hoca’ma bu bölüm için son bir soru soracağım. O da tarımsal desteklerde cevizle ilgili özel bir destek var mı? Normal tarımsal destekler dışında bir destek var mı? Diğerlerini zaten üreticilerimiz biliyor. Buyurunuz hocam.

Yılmaz Boz: Efendim zaten üretici veya yatırımcı, Tarım Orman Bakanlığı'nın İl ve İlçe Müdürlüklerine gittiğinde bu destekleri çok rahat öğrenebiliyor. Şunu belirtmek isterim ki klasik destekler kapsamında 2024 itibariyle normal standart fidanlarla kurulan bahçelere dekara 250 liralık bir destek verilmektedir. Mavi sertifikalı fidan üretimi ise çok önemli olup, bu durumda dekara 800 TL gibi bir destek sağlanmaktadır. Mehmet Hocam da bu konuyu iyi biliyor. Biz de bazı çeşitlerde üretici kuruluşlara materyal temin ediyor ve kontrollerini yapıyoruz. Bunun yanı sıra, makine destekleri de büyük önem taşıyor. Çünkü işler büyüdükçe mekanizasyon kaçınılmaz hale geliyor. Özellikle işçiliğin zorlaşması ve kalite taleplerinin artması nedeniyle, verimin fazlalığı kadar kalitenin ön plana çıktığı bir dönemdeyiz. Bu yüzden makine destekleri ve ceviz işleme tesisleri gibi projeler için de önemli destekler sağlanıyor. Örneğin, IPARD projeleri, Avrupa Birliği Fonları ve Tarım Bakanlığı'nın destekleri bu alanda devreye giriyor. Hatta KOSGEB bile bazı destekler sağlayabiliyor. Bu konuda sorular gelirse detaylı yanıtlar verebiliriz.

Ayrıca, artık ceviz ağacının orman ağacı gibi algılanması durumu ortadan kalktı. Ceviz yetiştiriciliğinde mutlaka suyun olduğu, sulama yapılan bir alan tercih edilmelidir. Toprak şartları da önemli bir faktördür. Eğer damla sulama veya sulama tesisi kurarsanız devlet bunun yüzde 50'sini hibe olarak karşılıyor. Bunun dışında, Bakanlığımızın mazot ve gübre destekleri gibi diğer destekler de mevcuttur. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı olan çiftçiler bu desteklerden yararlanabiliyor. Bu toplantıda üreticilerimiz varsa, ÇKS kayıtlarını mutlaka yaptıklarını tavsiye ediyorum. Teşekkür ediyorum.

İsmail Şen: Yılmaz Bey, biz de teşekkür ederiz. Desteklerden konuşurken tekrardan döneceğim size. Şimdi sözü Ceviz Üreticiler Derneği Başkanı Ömer Ergüder Bey'e vereceğim.

Belirli bir ürünün üretimini arttırmak için devletin verdiği aynı nakdi veya değişik destekler Ömer Bey de teyit edecektir herhalde şunun için yapılıyor: Bunun yapılma nedeni küresel pazarda rekabet edebilir bir üretici profili oluşturmaya çalışmak. Ancak bunun tek yolu devletin

verdiği veya vereceği destekler değil. Ömer Bey ve Haşımcan Bey, öyle zannediyorum biraz konuşurken anlayacağız sektöre sonradan girmiş ve beyaz yakalı profile sahip insanlar. Sıradan bildiğimiz babadan veya dededen olan yatırımcılar değil. Bu kişiler belki de onun da etkisiyle, yani bir bilgi körlüğüne sahip olmamanın vermiş olduğu avantajla çok farklı uygulamalar yapıyor. Ömer Bey, Ceviz Üreticileri Derneği'nin Başkanı, Haşımcan Bey de Yönetim Kurulu Üyesi. Her ikisi de farklı bir oluşuma girdiler. Bu konuyu desteklerle birleştirerek Ömer Ergüder Bey'e sorma nedenim şu: Devletin verdiği destekler dışında, ceviz üreticisinin daha kârlı, daha verimli ve daha kaliteli üretim gerçekleştirmesi için kendi içinde yapabileceği şeyler de var.

Ceviz Üreticileri Derneği bu konuda üreticilere nasıl destek sağlıyor? Neler yapıyor? Eğitimler veriyor mu? Başka bir yöntemleri var mı? Örneğin; satın alma süreçlerinde ortak satın almalar mı yapıyor? Bu konuyla ilgili Ömer Bey'den bilgi rica edeceğim. Ondan sonra farklı bir soru daha soracağım. Buyurun Ömer Bey.

Ömer Ergüder

Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı

Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı Ömer Ergüder

Teşekkür ederim İsmail Bey. Ben de konuşmama İstanbul Ticaret Borsası'na, Ahmet Bey'e ve size çok teşekkür ederek başlamak istiyorum. Bu fırsatı derneğimiz adına bana ve Haşımcan Bey'e verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Konuşmaları büyük ilgiyle izlerken Ahmet Bey'in, Mehmet Bey'in ve Yılmaz Bey'in doğru tespitler yaptığını gördüm.

Bugün Türkiye'deki ceviz sektörüne baktığımızda, karşımızda hem fırsatlar hem de zorluklar görüyoruz. 'Eksiler' kelimesini kullanmayı pek istemiyorum çünkü bu ifade motivasyonu olumsuz etkileyebiliyor. Sektöre neden son 10-12 yıldır beyaz yakalıların ya da yetiştiricilerin ilgi gösterdiğini sorguladığımızda, bunun arkasında Türkiye'deki iki önemli faktör olduğunu görüyoruz. Birincisi, ceviz tüketiminin yüksek olması... Ahmet Bey'in de kısaca değindiği gibi Türkiye, dünya genelinde ceviz tüketiminde önde gelen ülkelerden biri. Bu durumun oluşmasında tatlı sektörünün büyük bir payı var. İkinci önemli faktör ise Türkiye'nin ceviz üretiminin tüketimi karşılayamaması... Mehmet Bey'in de belirttiği gibi, mevcut ağaçların kesimi gibi üretimdeki sorunlar nedeniyle Türkiye, tükettiği cevizin yaklaşık üçte ikisini hâlâ ithal ediyor. Bu iki unsur; yani hem tüketimin yüksek olması hem de Türkiye'de üretilen cevizin iç talebi karşılayamaması birçok yatırımcı

için bu sektörü cazip hale getiriyor ve getirmeye de devam edecek gibi görünüyor. Yatırımların önemli bir sebebi de budur.

Fakat bunu olumlu bir şekilde aktarmaya çalışıyorum. Bununla birlikte, önümüzde çok ciddi zorluklar ve engeller de var. Ahmet Bey'in konuşmalarının başında bahsettiği gibi, Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri verimdir. Verim, bugün baktığımızda dünya genelinde bu işi büyük ölçeklerde ve profesyonel yöntemlerle yapan, üretimlerine ve satışlarına son derece konsantre olmuş ülkelerde oldukça yüksek. Bu ülkelerin başında Amerika, özellikle Kaliforniya geliyor. Onu Şili takip ediyor. Son yıllarda ise karşımıza bir de Çin faktörü çıktı. Çin, aslında dünyanın en büyük ceviz üreticisi ve yaklaşık 1,5 milyon tona yakın bir üretimi var. Bu üretimin büyük bir kısmını, 1 milyarı aşkın nüfusa sahip kendi ülkelerinde tüketiyorlar. Çünkü Çin de önemli bir ceviz tüketicisi.

Global ticari rekabet açısından karşımızdaki iki büyük rakip ülke ABD ve Şili'dir. Yerli üreticiler olarak kulaklarımız sürekli bu iki ülkeye, özellikle fiyatlar, hasat, verim ve kapasite konularında dönük. Ne yazık ki, verim konusu Türkiye'nin birçok üründe olduğu gibi cevizde de kanayan yarasıdır. Ahmet Bey'in de kısaca değindiği gibi Türkiye'deki pek çok bahçe ile konuşuyoruz ve birçok bahçeyi ziyaret ediyoruz. Ne yazık ki burada konuşulan verim rakamlarında bile daha düşük verim oranlarıyla karşılaşılıyor. Bu verimler bu seviyede kaldığı sürece, sektörümüzün büyümesi, ithalatla rekabet etmemiz, fiyat açısından rekabetçi olmamız ve yeni yatırımcıları sektöre çekmemiz oldukça zor olacaktır. Verim konusu çok ciddi bir şekilde ele alınmalı. 'Verimi ve kaliteyi nasıl daha üst seviyelere çıkarırız?' sorusunu, 'daha kârlı ve verimli nasıl olabiliriz?' sorusu ile birlikte öncelikli hale getiriyorum. Verimi artırmadan daha kârlı ve verimli olabilmemiz mümkün değil. Bugün bahçelerimiz gerçekten potansiyellerinin çok altında üretim yapıyor. Bu nedenle Türkiye'de verim konusu birinci sıradadır.

İkinci sırada ise iklim değişikliği var. Mehmet Bey bu konuda çok detaylı bilgi verdi. Önümüzdeki en büyük engellerden biri de iklim değişikliği. Türkiye'yi ve özellikle son birkaç yılda sektörümüzü ciddi şe-

kilde etkiliyor. Aşırı sıcaklar, donlar vs. hepsine Mehmet Bey değindi. Bu nedenle iklim değişikliğini de verimlilikle birlikte ele alarak, “1A” ve “1B” sıralamasında değerlendiriyorum. İklim değişikliği, yatırımları ve verimleri ciddi şekilde etkiliyor. Kısmen de olsa bunlarla başa çıkabilme yöntemlerimiz var.

Üçüncü sırada ise devasa ve adeta bir <canavar> diyebileceğim ithalat var. İthalat konusu bizim için çok önemli. Rekabet ettiğimiz ülkelerle karşı karşıya olduğumuz bu durumda, ithalatı adeta millî bir mücadele gibi görüyorum. Türkiye’ye ithal edilen ceviz ve diğer kuruyemiş ürünleri hem yasal yollardan hem de maalesef yasal olmayan yollardan geliyor.

Bu konulara ek olarak, İsmail Bey’in bahsettiği destekler konusu var. Mazot, fidan destekleri, maalesef çok yetersiz kalıyor. Bizim asıl desteğe ihtiyacımız olan konular ise ithalatın regüle edilmesi. Türkiye ceviz sektörünün organize bahçeleri veya kapama ceviz bahçeleri son 10-12 yıllık bir geçmişe sahip. Bu bahçeler hâlâ emekleme döneminde. Bu bahçelerin ayağa kalkabilmesi ve sektörde tutunabilmesi için devlet desteği çok önemli. Tohum, fidan, mazot gibi desteklerden ziyade ithalatın düzenlenmesi bizim için öncelik taşıyor. Çünkü dünya devletleri olan ABD, Şili ve Çin gözünü Türkiye’ye dikmiş durumda. Türkiye onların en büyük pazarlarından biri. Özellikle Şili için Türkiye, en büyük ihracat noktası. Şili, yıl boyunca Türkiye’ye defalarca geliyor ve satışlarını artırmak için çaba gösteriyor. Yerli üreticiler olarak, <Biz de yaşamak ve büyümek istiyoruz> diyoruz. Sektör olarak ithalatla rekabet edebilmek ve Türkiye’deki üretimle ithalat arasındaki farkı en kısa sürede kapatmak istiyoruz. Aksi takdirde Türkiye her zaman ithalata bağımlı kalacak. Ceviz ve badem gibi ürünlerin ithalatı, yasal ve yasal olmayan yollarla ülkeye yaklaşık yarım milyar dolarlık bir ürün girişi oluyor. Bu çok önemli bir rakamdır. Planlı bir üretim stratejisi ve devlet destekleri sağlanırsa, önümüzdeki 10-15 yıl içinde bu farkı kapatmaya başlayabiliriz.

Sektör olarak devletten taleplerimiz şunlardır: Birincisi, gümrük vergilerinin indirilmemesi, hatta daha da artırılması gerekiyor. Ticaret Bakanlığı ile geçtiğimiz sene bu konuda yakın bir çalışma yaptık ve Kasım

ayında gümrük vergilerinde bir artış sağlandı. Bu artışın sektörün ayakta kalabilmesi için belirli bir süre devam etmesi çok önemli. Serbest ticarete inanan biriyim. Ancak bu sektörün nefes alabilmesi ve yerli ceviz üretiminin artabilmesi için korumacı önlemlere ihtiyacımız var.

İkincisi, ihtisas gümrüklerine ihtiyacımız var. Belki sadece ceviz için bir ihtisas gümrüğü hayal olabilir, ama neden kuruyemiş için bir ihtisas gümrüğü yok? Tekstil gibi sektörlerde var. Türkiye’de 1, 2 ya da 3 ihtisas gümrüğü açılmalı ve bu gümrüklerde Türkiye’ye giren ceviz, badem ve diğer kuruyemiş ürünleri yakından takip edilmeli.

Buna ek olarak, ihtiyacımız olan sektörün gerçekten potansiyelinin görülmesidir. Verilecek desteklerle 10-15 yıl içinde ithalatla olan farkı kapatmamız mümkün. Buna da Ankara’yı inandırabilmemiz lazım. Bunu yapamazsak, sektör olarak ciddi zorluklarla karşılaşacağız. Şayet, bunu Ceviz Üreticileri Derneği olarak yapmak için elimizden geleni dernek olarak yapıyoruz.

İsmail Şen: Şimdiye kadar anlattığınız konuyu biraz açmak için bir soru sormak istiyorum. Aslında söylediklerinizden soracağım sorunun cevabı çıkıyor, ancak sizin şöyle bir ifadeniz oldu: “İthalatını durdurduğum her bir ceviz, dünyanın karbon ayak izine olumlu bir katkıdır.” Burada bahsettiğiniz herhalde, Şili’den, Kaliforniya’dan Türkiye’ye kadar cevizi ulaştırmak için gereken lojistik sürecinin doğaya ve iklime verdiği zararlar. Bu aynı zamanda şunu da gösteriyor: Dünyanın öbür ucu diyebileceğimiz kadar uzak bir bölgeden bize ceviz gönderiyorlar ve Türkiye’deki üreticinin maliyet fiyatına veya daha altına bunu satabiliyorlar. Üstelik büyük lojistik ek maliyetine rağmen.

Siz konuşmanızda verimliliğe değindiniz. Çözüm olarak bize sunduğunuz konulardan bir tanesi, devletin cevizi desteklemesi, üretimi desteklemesi ve aynı zamanda da ithalat gümrük vergilerini yüksek tutmaya devam etmesiydi.

Şimdi size sorum şu: “Verilmesi gerekir” dediğiniz devletin vermesi gereken destekler, verimliliğe nasıl bir katkı sağlayacak? Aynı zamanda Ceviz Üreticileri Derneği olarak bu verimliliğin artırılması için ceviz üreticilerine ne gibi katkılar sunuyorsunuz? Buyurunuz.

Ömer Ergüder: Teşekkür ederim İsmail Bey. Aslında konuşmayı çok güzel yönlendirdiniz. Çünkü burada ihtiyacımız olan sadece Ankara'nın destekleri değil. Yani gümrük vergileri bizim için çok değerli, ihtisas gümrükleri bir gün hayata geçerse bizim için çok değerli olacak. Hatta ve hatta Türkiye'nin hasat dönemi olan Ekim ayı ile Şubat ayı arasında ithalatın azaltılması ihtiyacı var ki yerli üreticiler daha da sağlıklı bir şekilde ürünlerini satabilsin. Bütün bunlar aslında farklı bir konu. Ancak çok çok önemli bir konu. Bu verimliliği aslında etkilemiyor ve yüzde 100 haklısınız. Verimliliği ne etkiliyor? Verimliliği her şeyden önce bana sorarsanız, bahçe sahibinin ve bahçe yönetiminin işe ve bahçeye bakışı etkiliyor.

Bugün Türkiye'deki bahçelere baktığımız zaman çoğu, yani neredeyse yüzde 90'dan fazlası bahçe sahiplerinin ikinci ya da üçüncü işleri. Yanılmıyorsam Mehmet Bey "ceviz çiftçisi" ifadesini kullandı. Bugün ceviz çiftçisinin bahçesinde 5-10-20-30 tane ağaç var. Yatırımcıların bahçelerinde ise yüzlerce, binlerce ağaç var. İsmail Bey, Türkiye'de yapılan yatırımların nasıl yapıldığı, sonradan nasıl takip edildiği, ne kadar zaman ayrıldığı, ne kadar bu işe konsantre olunduğu, ne kadar bilinçli bir şekilde yapıldığı, ne kadar doğru insanlarla, doğru agronomistlerle, doğru danışmanlarla, doğru toprakta, doğru iklimde yakından takip edilerek yapıldığı, çok büyük bir soru işareti. Çoğunluk maalesef bu şekilde değil. Eğer biz elimizdeki bahçeyi bir hobi bahçesi olarak değerlendirmiyorsak, yani arada sırada ailemizle gidip piknik yapacağız, çıkan birkaç yüz kiloyu da eşe dosta dağıtacağız diye görmüyorsak, bu bahçeye gelir odaklı bakıyorsak ve bu bahçeden bir performans bekliyorsak, o zaman yapılması gerekenler çok.

Burada Ceviz Üreticileri Derneği olarak, sektörde büyük eksikler görüyoruz ve henüz dört yılını dolduran bir dernek olarak elimizden geldiği kadar buna destek olmaya çalışıyoruz. Nasıl mı? Biz çok genç bir derneğiz. Çünkü dört yıl fazla bir süre değil. Bugün 40 üyemiz var. Kendi içimizde çalışma komitelerimiz mevcut. Üretim ve Kalite Standartları Komitemiz var. Üretim, kalite ve verimlilikle ilgili toplantılar, çalışmalar, eğitimler ve konuşmalar yapıyoruz. Bu oldukça faal bir komitedir. Bir de Pazarlama ve PR Komitemiz var. Satış değil, yani ürün

satışı değil, yerli üretimi ve yerli cevizi yani yerli Chandler'ı arttırmaya yönelik sosyal medyada, konferanslarda ve farklı mecralarda mümkün olduğu kadar sesimizi duyurmaya çalışıyoruz. Çünkü son 10-15 yıla baktığımızda, Türkiye'de ve globalde en çok trade edilen ceviz türü ince kabuklu "Chandler" türüdür. Maalesef tonajın ve verimliliğin düşük olmasından dolayı "Maraş", "Kaman" veya "Çorum" çeşidi değil. Yani bu çeşitler Türkiye'nin büyük oyuncu olmasına yetmiyor.

Geçen sene itibarıyla başlayan ve üyelerimize destek olma amaçlı bir "satış projesimiz" var. Burada bir marka yaratmaya çalışıyoruz, "Ceviz Üreticileri Derneği" markası. Bununla, ulusal zincir marketlerinde birer kiloluk filelerde (bu sene yarım kilo da yapmayı planlıyoruz) farklı ürün gruplarını değerlendirmeye çalışıyoruz. Türkiye'nin cevizdeki ilk markalarından biri olarak bu çok önemlidir. Çünkü Türkiye'de satılan cevizin, hepimizin bildiği gibi uzun yıllardır çoğu dökme olarak satılıyor. Yani meyve sebze reyonlarında... Fakat bu Avrupa'da ve ABD'de böyle değil. Çeşitli markalar, çeşitli fileler ve paketlerle satılıyor. Biz bunu oturtmaya çalışıyoruz.

Eğitim, PR, satış dedim. Onun dışında üyelerimize, dernek aktivitelerimizde önemli bir ağ sağlamaya çalışıyoruz. Bugün telefonla birbirimizi arayıp yaşadığımız problemleri paylaşıyoruz ve çok sık bir araya gelebiliyoruz. İki sene önce gerçekleştirdiğimiz ve önümüzdeki sene tekrar yapmayı planladığımız önemli bir konferansımız var. Bu konferansımızda yurtdışı ve yurtiçi katılımcılar oldu. Sektörü hem global olarak hem de Türkiye içinde yakından ve detaylı bir şekilde ele almaya çalışıyoruz. Buradan bana bu fırsatı verirseniz, şu mesajı vermek istiyorum: Eğer bu ceviz bahçelerine bizi dinleyen kişiler bir hobi olarak değil de bir performans yatırımı olarak bakıyorlarsa, yani verim alacaklar, gelir elde edecekler vesaire, bu gözle bakıyorlarsa, kendilerine önerim muhakkak derneğimizin bir parçası olmalarıdır. Dernek belki kulağa fazla resmi ya da sıkıcı geliyor olabilir, ama kesinlikle değil. Bu dernek, hakikaten çok yakın çalışan, çok iç içe olan insanların kurduğu ve sektörümüzdeki zorluklara birlikte göğüs germek için bir araya geldiğimiz bir platform. Çok teşekkür ederim.

İsmail Şen: Çok teşekkür ederim. Haşımcan Bey'e dönmek istiyorum. Haşımcan Bey, yine büyük bir ceviz üreticisi olan Avrupa Tarım'ın Yönetim Kurulu üyelerinden biri. Şu ana kadar konuştuğumuz konular genellikle kalite ve verimlilik üzerinde yoğunlaştı. Dolayısıyla benim de size sorum bu bağlamda olacak.

Kalite ve verimliliği belirleyen en önemli faktörlerden biri, hepimizin bildiği gibi teknolojidir. Geçenlerde İstanbul Ticaret Borsasının yayını olan Borsa Aktüel dergisinde yazan bir iktisat tarihçimiz Doçent Doktor Şefik Memiş; bundan 150 yıl kadar önce, ziraatte teknolojinin önemiyle ilgili yazılar yayınlıyordu. "Eğer teknolojiyi kullanırsak, yani kara sabanı bırakıp da fenni bir saban kullanırsak verimiz artacak" diyor. Bu konu bugün de devam ediyor. Ancak teknoloji başka boyutlara geldi. Teknolojiyi çok kullanan bir üretici olarak size şunu sormak istiyorum: Ceviz üretiminde teknolojinin önemi nedir? Bu soruyu sizin deneyimleriniz bağlamında yanıtlarsanız çok sevinirim. Çünkü bir konuşmanızdan sizin büyük bahçenizi böldüğünüzü, farklı biçimlerde ve yöntemlerle o bahçeyi bölerek müdahale ettiğinizi öğrendim. Buyurun, Haşımcan Bey.

Haşimcan Yazıcıoğlu

Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi

Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi Haşimcan Yazıcıoğlu

Teşekkür ederim, İsmail Bey. Benden önce çok değerli sektörün önde gelen isimleri konuştu. Onlara biraz atıfta bulunarak, izninizle, söylediklerinden güç alacağım.

Ceviz bahçelerinde teknolojiye şöyle bir tanım getirmek istiyorum: Teknoloji, bizim en yakın dostumuzdur. Peki, neye karşı en yakın dost? Zamana karşı. Burada önce Mehmet Hocama atıfta bulunmak isterim. Kendisi, '2000 yıldır bu topraklarda cevizle uğraşıyoruz,' dedi. Evet, biz 2000 yıldır cevizle uğraşıyoruz ama ABD sadece 150 yıldır bu işi yapıyor. Bugün biz diyoruz ki, 'Teknoloji varken ABD'yi yeniden keşfetmeye gerek yok; onların ne yaptığını görelim ve uygulayalım. Doğru mu? Şimdi aslında sorgulamamız gereken şu: Türkiye, ceviz sektöründe neden teknolojik olarak ilerlemedi? Bunun sebebi bence rehavet değil. Çünkü bizim ceviz bahçelerimiz yoktu; sadece ceviz ağaçlarımız vardı. Türkiye'de kişi başına yılda ortalama 4 kilo ceviz tüketiyoruz ve 80 milyon nüfusumuz var.

1970'lerden önce belki ceviz ağaçlarımızın ürettiği cevizlerle bir denge yakalamıştık. Hatta bize bahçemizi ziyarete gelen misafirler sıkça şu soruyu sorar: 'Bir ceviz ağacından kaç kilo verim alıyorsunuz?' Oysa bu işi endüstriyel bir perspektiften değerlendirdiğimde benim için bir

ceviz ağacından aldığınız verimin tek başına bir önemi yok. Neden mi? Çünkü bir ceviz ağacından 25 kilo alabilirsiniz ancak eğer aynı alandaki diğer 10 ağacın 9'undan sadece 5 kilo alıyorsanız, o zaman hektar bazında başarılı bir bahçeye sahip olamazsınız. Böyle bir durumda rekabete de giremezsiniz.

Peki, bugün ne durumdayız? Yediğimiz üç cevizin ikisini ithal ediyoruz. O halde ne yapmamız lazım? Bir strateji geliştirmemiz gerekiyor. Ceviz ağaçlarıyla yaşamak başka bir şeydir, ancak bir alana yüzlerce ceviz ağacı diktiğinizde asıl yarış, zamana karşı yarış o noktada başlıyor. Bizim için ithalat rakamlarımız bu seviyelere gelene kadar ceviz hiçbir zaman stratejik bir yatırım olmadı. Yani ceviz hiçbir zaman bir çay değildi.

1920'lerde Ahmet Bülent Bey çok daha iyi bilir bu konuyu; çay Türkiye için stratejik bir yatırımdır. Karadeniz bölgesinde konumlandırıldı ve stratejik yatırım olarak bakıldı. Böylece çay bahçeleri kuruldu. Yine Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde "Şan fıstığı" özelinde stratejik planlamalar ülkemizde çok uzun yıllardır yapılıyor. Ege bölgesinde zeytin, keza aynı şekildedir. Ancak ceviz hiçbir zaman bu stratejik yatırımın bir parçası olmadı.

Şimdi diyoruz ki, teknolojiye nasıl bakmalıyız? Nereden örnekler almalıyız? Ne yapmalıyız? Ahmet Bülent Bey dedi ki, Türkiye'nin genel üretimi hektar başına 2 ton civarında ve bu rakam yıllardır sabit gidiyor. Yıllara yayılan bir azalma görüyoruz ve yeni yatırımlara rağmen bir yükselme göremiyoruz. Neden? Çünkü hem genç bahçeler yeni yeni devreye giriyor hem de bir yandan kurulmalar devam ederken, başarısızlıkla sonuçlanan bahçelerin devre dışı kaldığını üzülerek gözlemliyoruz. Bu, bizim de dernek olarak çok üzüldüğümüz bir durum. Başarısız bahçelerin sökülmesiyle ilgili haberleri ne yazık ki sürekli alıyoruz.

Biraz da Yılmaz Hocam ve Ömer Bey'in söylediklerine değinmek istiyorum. Konuyu teknolojiyle ilişkilendirmeye devam ederek konuşmamı sürdüreceğim. Yılmaz Hocam ne dedi? 'Önce kalite.' Ömer Bey ne dedi? 'Önce verim.' İki temel konu var: Verim maliyetinizi düşürür;

kalite ise satışınızı artırır. Şimdi, bu iki faktör arasındaki farkı ne kadar açabilirsiniz, o kadar kâr elde edebilirsiniz. Bu fark sayesinde rekabette ayakta kalabilirsiniz.

İzlediğimiz ülkeler, teknolojiyle birlikte verimi artırarak maliyetleri düşürüyorlar. Maliyetleri bizimkine kıyasla çok daha düşük. Çünkü verimliliklerini önemli ölçüde yükseltebiliyorlar. Üstelik bunu en verimli şekilde minimum maliyetle başarıyorlar. Peki, bunun sonucu ne oluyor? Yüksek verimle maliyetleri düşürüyorlar. Örneğin, ABD’de geçen yılın mahsulü çok verimliydi ve bu sayede çok kârlı bir satış dönemi geçirdiler. Kalite açısından o kadar iyi olmasa da, yine de rekabetçi oldular. Çünkü düşük maliyetlerle pazara hükmedebiliyorlar. ‘fiyatı biz belirleriz’ diyerek piyasayı domine ediyorlar.

Biz ise Türkiye’de maliyetlerimizi çok daha aşağıya çekmek zorundayız. Bunun için sadece verimi artırmak yetmez, aynı zamanda bahçelerde kullandığımız her ekipmanın, her yatırımın da uzun vadede maliyet açısından geri dönüş sağlaması gerekiyor. Teknoloji dediğimizde, bu süreç arazi seçiminden başlar. Teknoloji, toprağın eğiminden, toprak analizinden, toprak profilinden başlar. Ardından Mehmet Hoca’nın bahsettiği gibi tür seçimi, meteorolojik veriler, erken ve geç donların zamanını bilmekle devam eder.

Sonrasında en önemli unsur ise besleme; yalnızca sulama ekipmanlarından bahsetmiyorum. Söylemek istediğim sadece damla sulama sistemleri ya da dozajlama sistemleri değil. Aynı zamanda sulama metotları; haftada kaç gün sulamalı, ayda kaç kez su vermelisiniz, toplamda ne kadar su vermelisiniz? Bunları doğru bir şekilde takip edebilmek ve doğru veriyi elde edebilmek için yaprak ve toprak nem sensörlerini kullanmanız gerekir. Ayrıca, sulama parselasyonu yapmalısınız. Her bir toprak yapısını, farklı bir bahçe gibi değerlendirmelisiniz. Bunun dışında bitki koruma teknolojilerine de değinmeliyim. Kaliteyi korumak için kullanılan uygulamalar ve ekipmanlar da bu süreçte çok önemlidir.

Bu konulardan sonra hasat geliyor. Bakın, bir ceviz ağacını hasada geldiğinde toplamak kolaydır. Bunun basit bir kuralı vardır: Ceviz kabukları çatlamaya başladığında hasat zamanıdır. Bir veya birkaç ağacı

bu şekilde toplamak mümkün olabilir ama binlerce ağacı aynı anda toplamak zorundasınız. Bunun için sadece 20 gününüz var. Çünkü 15. günden sonra ağaç üzerindeki cevizlerin büyük kısmı yere düşmeye başlar. Ceviz toprağa düştükten sonra ise sadece 24 saatiniz vardır. 24 saat sonra ceviz içindeki beyaz renk sararmaya, hatta kararmaya başlar, kalitesini kaybeder ve satılamaz hale gelir. İşte teknoloji burada devreye girer.

10 veya 100 kilo cevizi doğal yöntemlerle, güneşte kurutabilirsiniz. Ancak ülkemizin 300.000 tonluk ceviz ihtiyacını bu yöntemlerle karşılayamayız. Bunun için mekanize teknolojilere ve bu alana yatırım yapmaya ihtiyacımız var. Hasadı en hızlı şekilde yaparak ürünü pazara sunmamız gerekiyor. Amerikadan Türkiye'ye gelen cevizler 6 haftalık bir süreçte büyük verim kayıpları yaşasa bile pazara ulaşıyor. Biz ise ürünlerimizi verimli bir şekilde işleyip hızlıca pazara sunduğumuzda, zaten satışı kolaylaştırmış oluruz. Türkiye'de ürün satmak zor değil; yeter ki kaliteli ve iyi bir ürününüz olsun. Pazar zaten ürünü bekliyor. Bu nedenle, teknoloji zamana karşı en iyi dostumuzdur ve stratejik yatırımlar yapmamız gereken bu dönemde, hepimizin teknolojiye kesinlikle ihtiyacı var.

İsmail Şen: Siz teknoloji kullanan bir üretici olarak, teknoloji kullanımını için yaptığınız masrafa değip değmeyeceğine ilişkin neler söylersiniz? Bu ne kadar sürede mantıklı bir geri dönüşe yol açabiliyor?

Haşimcan Yazıcıoğlu: İsmail Bey, burada yapacağınız yatırımın ölçeği sizin bahçe ölçeğinizle aynı. Eğer medium beden bir tişört giyiyorsanız, kendinize XL alırsanız, size yakışmaz. Teknolojik anlamda 100 ton hasatınız varsa, 100 tonluk yatırım yapmalısınız. Ya da bin ağacınız varsa, bin ağaca göre; 300 dönümünüz varsa, 300 dönüme göre yatırımlar yapmalısınız. Türkiye'de bunların seçenekleri var. Yani teknolojiyle yapılan her bir kuruş yerinde, vaktinde ve zamanında büyümeyle paralel olarak olmalı. Ben 15 yıl sonra bunu kullanacağım diye bir yatırım yaptığınızda asla faydalı bir yatırım yapmazsınız. Çünkü 15 yıl sonra bambaşka bir teknoloji karşısına gelmiş olacak. Dolayısıyla yıllar boyu bahçeye verim getirebilecek şekilde planlama yaparak doğ-

ru zamanda doğru yatırımları yapmamız hepimiz için önemli. Ancak, teknoloji ve yatırım arazi seçiminde başlıyor, sonrasında satışa kadar devam ediyor. Bunu ayırtırmada böyle dememiz çok kolay değil ama en basitinden şunları her zaman söylemek isterim: Arazi seçimi, hava durum dadası, toprak hazırlığı, tür seçimi, buna uygun besleme yöntemleri ve besleme ekipmanları önemlidir. Besleme ekipmanlarından kasıt yine altını çiziyorum, sadece damla sulama sistemi kurmak değil. Bu damla sulama sistemini doğru yönetebilmek için yanında kullanmanız gereken diğer ekipmanlarda dâhil. Sonrasında koruma, hasat, işleme, paketleme ve satış teknolojileri; her biri sizin uzun vadede maliyetlerinizi azaltacak, rekabet şansınızı arttıracak. Aynı zamanda bence çok çok önemli, yine Yılmaz Hocanın söylediği gibi kaliteyi arttırmayı sağlayacaktır.

İsmail Şen: Çok teşekkür ederiz. Ben tekrar Mehmet Bey'e dönmek istiyorum. Hocam, bütün konuşmacılar yaklaşık olarak şunu söylediler: Bu iş hobi olarak yapılmaz. Bu iş ciddi bir iş; güçlü bir şekilde girmek lazım ve sıkı bir çalışmayla, full-time vakit ayırarak yapılması gerekiyor. Tüm bunları da göz önünde bulundurarak kimlerin ceviz yetiştiricisi olabileceği ile ilgili ek birkaç bilgi rica edeceğim. Yani şimdiye kadar konuşmacılarımızın söylemiş olduğu tam zamanlı olarak bu işi yapmalı, emek vermeli, hobi olarak görmemeli, ikincil veya üçüncül iş olarak bakmamalı gibi konuların dışında; eğitim, bilgi, yetenek, yatırım gereklilikleri ile ilgili söyleyecekleriniz nelerdir?

SORU - CEVAP

Mehmet Sütyemez: Değerli konuşmacılarımız çok kıymetli bilgiler paylaştılar. Sadece kitabi bilgiler değil, yaşayan cevizcilikten bahsettiler. Bu konuşmalar sırasında bana da bazı önemli paslar atıldı. Müsaadenizle, sorunuza geçmeden önce kendimi de kısaca tanıtayım. Ben Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) Ziraat Fakültesi'nde yaklaşık 25 yıldır ceviz ıslah çalışmaları yürüten bir akademisyenim. Türkiye'de en fazla ceviz ıslahı yapan kurum olarak, geliştirdiğimiz 26 çeşit cevizimiz var.

İsmail Şen: Hocam, pardon, tam bu noktada size katkı sunmak istiyorum. Arkanızda görülen iki bayrak var; "Bayrak" ve "Diriliş" isimli ceviz türlerini bilerek asmışsınız. O türler hakkında da bilgi verebilir misiniz?

Mehmet Sütyemez: Evet, tam da o konuya değinecektim. Ceviz ıslah çalışmalarımız hem çeşit bazında hem de anaç bazında ilerliyor. Anaç dediğimiz, ceviz çeşidinin toprağa bağlandığı kısımdır. Bu konuda da çok değerli genotiplerimiz ve önemli verilerimiz var. Ömer Başkanım da bilir; özellikle suya dayanıklı anaçlar geliştirme konusunda çok önemli bir yol kat ettik. Çünkü bir ıslahçı geleceği görmeli, mevcut durumdan geleceğe yönelik bir projeksiyon çizmeli ve bu doğrultuda hareket etmelidir. Türkiye'nin en büyük sıkıntularından biri budur. Başta ceviz olmak üzere birçok meyvecilikte ıslah stratejileri geliştirme konusunda çok geç kalmış durumdayız. Az önce ABD'yi örnek verirken, 1870'lerde cevizle tanıştıklarını ve 1900'lerin başında ıslah programlarına başladıklarını belirtmiştim. Biz 2000 yıldır cevizimiz var dedik. 70'li yıllarda Yalova Araştırma Merkezi'nde değerli hocalarım ve arkadaşarımla sürece başladık. Ancak geç kalmışız. Neyse, üniversite olarak biz ilk programlı ve düzenli ıslah programlarını başlattık. Özellikle melezleme çalışmalarımızda çok önemli neticeler aldık.

İslah hedefiniz nedir? Verim ve kalitedir. Çok verimli ve çok kaliteli çeşit elde edeceksiniz. Geç uyanan, erken hasat edilen, meyve verimi iç randımanı yüksek, ağaç verimliliği yüksek. Biraz önce Haşımcan Bey'in bahsettiği gibi bunlar maliyetleri düşünen hadiseler. Hastalığa ve zararlılara karşı bir ceviz çeşidiniz varsa, koruma ürünlerinin kullanımını azaltarak maliyet azaltılabilir.

Peki, ıslah stratejisini nasıl belirleyeceğiz? Dünyanın mevcut problemlerini daha iyi çözmek, kaliteyi ve verimi artırmak istiyoruz. Peki, <daha ileri gitmek> ne demektir? Bir yarışta, ancak birinciyi geçerseniz birinci olabilirsiniz. Birinciyi geçmezseniz, birinci olamazsınız. O halde, şu anda dünyada birinci kimdir? Hepimizin ortak görüşü dünyada hâkim olan ceviz çeşidi "Chandler"dir. Gerek ağaç verimliliği gerekse meyve kalitesi açısından en fazla yetiştirilen çeşit. Bizde bunun üzerinden ıslah programımızı belirledik. Eğer bu hâkim çeşidi, yani Chandler'ı geçebilirsek başarılı bir ıslah yapmış oluruz.

15 yıllık çalışmalarımız sonucunda, özellikle melezleme programında çok önemli sonuçlar elde ettik. Örneğin, bahsettiğim "Diriliş" çeşidi aynı şartlarda ve kategoride "Chandler" ile yarışıyor. Çünkü o zaman elinizde güçlü bir data oluyor. Şu hataya düşülmemelidir: İslah çalışmaları ekolojiye göre değişir. Ancak dünyada en fazla yetiştirilen "Chandler" çeşidinin yanına bir çeşit koyarsanız, bu data dünyanın her yerinde sağlam.

İsmail Şen: Bu yarıştırmada sonrasında umut verici sonuçlar çıktı mı?

Mehmet Sütyemez: "Diriliş" çeşidimiz umut verici sonuçlar gösteriyor. Sayın Başkanım ve Haşım Bey de bilir; "Diriliş", "Chandler"dan 2 gün daha geç uyanıyor ki bu bir avantajdır. Ayrıca, Chandler'ın en önemli artılarından biri erken hasada gelmesidir; "Diriliş" ise 20 gün önce hasada geliyor ve Chandler'dan daha önce yaprağını döküyor. Meyve kalitesi olarak da "Diriliş", Chandler'dan yüzde 23 daha yüksek bir randımana sahip. Bu sene henüz veriyi toplamadık, ancak son 3 yılın verilerine baktığımızda ki bu ağaçlar tam verim çağındalar, Diriliş'in Chandler'dan yüzde 15-20 daha verimli olduğunu söyleyebilirim.

Bu, Türkiye ceviz ıslah programı için son derece önemli bir sonuç. Belki heyecanımı fark ediyorsunuz, çünkü Allah'a şükür elimizde somut veriler var.

Ancak İsmail Bey, belki ilk defa böyle bir büyük ortamda söylüyorum. Bunun yayınlarını yaptık. Dışarıdaki bilim adamlarının ya da üreticilerin tepkisini yurt içinde görmedim. Ben "Diriliş" çeşidine her gün bir mektup alıyorum, bir yazı alıyorum. "Ya hocam, o datalar nedir, şöyle midir, böyle mi?" gibi insanlar merakla soruyor. Çünkü ortada veri var.

Buradan şuraya geleceğim: Türkiye'de ıslah çalışmaları mutlaka bir devlet politikası haline gelmek zorunda. Problemleri nasıl çözersiniz? Evet, Haşım Bey'in dediği gibi kültürel uygulamalarla çözebilirsiniz. Ancak esas çözüm ıslahla olur. Islah edilen bitkinin hastalıklara dayanıklı ve verimli olması gerekir. Genetik olarak ilerlemek, bu temeli sağlamaktır. Özellikle meyvecilikte ve cevizcilikte stratejik bir plan yapılacaksa, ıslah programları da üretimle beraber stratejik bir noktada desteklenmelidir. Sayın Başkanımın ve Ömer Bey'in de söylediği gibi bu programların kurumsal olarak ülke politikası haline getirilmesi gerekir. Fındık gibi birçok üründe durum böyledir. Bu konu önemlidir.

Ne yazık ki bizim çalışmalar bireysel kalıyor; üniversite düzeyinde, devlet ve TÜBİTAK destekleriyle yapıyoruz. Ancak özel sektörün de bu ıslah programlarına katkı sağlaması gerekiyor. Kamu imkânlarıyla hareket alanı sınırlıdır. Yılmaz Bey bilir; belli bir aşamadan sonra hareket edemiyorsunuz. Basit bir fatura için bile zorluklarla karşılaşırız. Bu nedenle Türkiye'de ceviz, stratejik bir üründür ve bu stratejiyi ıslahla güçlendirmemiz gerekiyor. Islahçıları destekleyerek yol almak zorundayız.

Birçok ülkede ıslahçılar, tarımsal üretimin 'altın çocukları' olarak görülür. Çok büyük bir değer verilir onlara. Çünkü geleceğe yönelik çözümler üretirler ve zorlu bir iş yaparlar. Biz de bu bakış açısıyla ıslah çalışmalarını sürdürüyoruz. Şu anda 17 tane melez çeşidimiz var. Özellikle "Direniş" çeşidimiz, birçok özelliğiyle Chandler'dan daha üstün durumda. Yakın gelecekte bu çeşidi Türkiye çiftçisinin üretimine sunmayı hedefliyoruz.

Sorunuza gelecek olursak, ceviz yetiştiriciliği hakkında şunu söyleyebilirim ki konuşmacılar arasında cevizcilik yapan kişiler var. Dolaylı olarak bu sorunun cevabını anlattılar.

İsmail Şen: Benim sormak istediğim şu bağlamda: konuşanların hem kısa bir özetini çıkarın hem de gerekli bilgi, eğitim ve yeterliliği kazandığında bu işi herkes yapabilir mi? Asıl önemli olan ise belki Ömer Bey'e de sormak doğru olacaktır ama 100 dönüm bir bahçe için yatırım gereklilikleri nedir?

Mehmet Sütyemez: Bu işin başarılı bir şekilde yapılması için, doğru bölge, doğru yer, doğru çeşit ve doğru uygulamaları takip ederseniz iyi bir üretici olursunuz. Ayrıca okumadan, araştırmadan, araziye gitmeden, taşın altına elinizi koymadan cevizcilik yapılamaz. Ömer Başkan'ın dediği gibi alın teri dökmeden üretici olunmaz. Doğru bilgi, yetenek ve eğitimi kazandığınızda, başarılı olmanız mümkün olur.

Alan olarak bölgesel ve üretici bazında düşünmek gerekiyor. Ömer Başkanın da dediği gibi, Türkiye'de artık çiftçi ile üreticiyi ayırmak lazım. Günümüzde çok büyük üreticiler var, örneğin ceviz üretici dernekleri gibi. Bunlar, küçük ölçekli çiftçiler değil, büyük üreticiler. Ancak Anadolu'nun coğrafi ve tarımsal yapısı, özellikle miras paylaşımı meselesi nedeniyle geniş alanlar için pek uygun değil. Ne kadar büyük bir alanınız olursa, o kadar kârlı olur. Tekrar ediyorum: Kahramanmaraş Çağlayancerit bölgesi, Türkiye'de en fazla ceviz üretilen yerler arasında. Ancak oralarda 10 dönümlük düz bir arazi bulamazsınız. Ceviz yetiştirmek için dağlar, bayırlar, çayır ve çimenler kullanılır, çünkü başka imkân yok.

Burada önemli olan, alanın büyüklüğünden ziyade, doğru çeşit ve doğru uygulamalarla o alanın ne kadar verimli hale getirilebildiğidir. Tabii ki, 2 dönümle 200 dönüm arasındaki rantabilite aynı değil. Haşım Bey'in de dediği gibi o alana uygun makine, ekipman ve diğer yatırımları yapmanız gerekir. Türkiye şartlarına bakıldığında, diğer faktörler de göz önünde bulundurulduğunda, 100 dönümlük bir alanda rantabl bir ceviz yetiştiriciliği rahatlıkla yapılabilir. Ancak bunu belirlerken, bazı üreticiler 200 dönüm, bazıları ise 50 dönüm diyebilir. Yani üretim yapılacak alanın büyüklüğüne ve şartlarına göre değişiklik gösterebilir.

Yılmaz Bey söyledi sanırsam; su konusu en az diğer faktörler kadar önemli. Anadolu'da hâlâ birçok insan ceviz ağaçlarını sulamıyor. 'Hocam, ceviz su ister mi?' Biz dedemizden, babamızdan böyle görmedik' diyorlar. 'Sen kafayı mı yedin, ceviz su mu ister?' diyenler bile var. Bu konuda çok fazla eksik bilgi var. O yüzden okuma, araştırma ve yerinde görme çok önemli. Ceviz yetiştiriciliği yapmak isteyen bir aday, mutlaka uygulamaları yerinde görmeli. Haşım Bey'e gidip 'Müsait misiniz? Ceviz bahçelerini bir göreyim,' ya da Ömer Başkanına gidip 'Bahçelerinizi gösterebilir misiniz?' demeli. Uygulamaları yerinde görmek, ileride kendilerinin de doğru adımları atmalarını sağlar. Hangi çerçevede hareket etmeleri gerektiğini anlamaları için mutlaka uygulama bahçelerini ziyaret etmeleri gerekir.

İsmail Şen: Hocam, sizin söylediğiniz üzerine devam etmek istiyorum. Siz ceviz üreticilerinin, 'Zaten ceviz su mu istermiş? Biz babamızdan, dedemizden böyle görmedik' dediklerini ifade ettiniz. Ben de beyaz yakalılarla ilgili birkaç şey söyledim. Az önce Ömer Bey'e veya Haşımcan Bey'e söz verirken, onların üretici körlüğüne sahip olmadığı için biraz da bu tip işletmelerin başarılı olduğunu, sadece teknoloji kullanımı veya ebatla ilgili bir konu olmadığını ifade etmiştim. O yüzden dediğiniz gibi eğitim ve bilgiye, özellikle yeni bilgiye açık olmak şart. Zaten Haşımcan Bey de sürekli yeni bilgilere vurgu yapıyor. Bu yeni bilgilere de açık olmak gerekiyor.

Bu bağlamda Yılmaz Bey'e son kez söz vermek istiyorum. Bu arada, soru-cevap kısmı için sorularımız geldi. Soru sormak isteyenleriniz varsa yazabilirsiniz. Bundan sonra konuşmacılarımıza o soruları yönelteceğim.

Yılmaz Bey, gelenekselliğin vermiş olduğu bir körlük veya verimlilik ile kaliteyi engelleyen faktör var mı? Bunu nasıl aşabiliriz? Buyurunuz.

Yılmaz Boz: Mehmet hocamın bahsettiği konulara ek olarak, aslında hep aynı konu gibi algılanıyor, ancak verimliliği ve kaliteyi artırmak için doğru adımları atmak gerekiyor. Mehmet Bey, iki çeşit cevizden bahsetti: “Diriliş” ve “Bayrak”. Karşımızda büyük bir şampiyon var ve herkes bu şampiyonu yenmek ister. Az önce ithalattan bahsedildi; ABD’den gelen ceviz çuvallarının üzerinde “Chandler” yazıyor. Dünya ceviz üretiminin büyük kısmı hala “Chandler” çeşidi ile yapılıyor. Peki, bu şampiyonu yenmek için ne yapmalıyız? Şampiyonu yenmek için ondan daha güçlü olmalısınız. Mehmet Bey’in bahsettiği bu çeşitler bir süredir tescil edilmiş durumda. Bu çeşitlerin kısa sürede üretime kazandırılması, bir ceviz sever olarak benim için de önemli. Benim de bir ceviz bahçem var ve bu çeşitleri orada görmek istiyorum.

Bu nasıl olacak? Az önce Mehmet Hoca da belirtti, cevizden elde edilen yeni çeşitlerin üretime kazandırılması için bir devlet politikası gerekiyor. Aslında, bu durum teşvik ediliyor. Bakanlık, yerli tohum kullanımı yapılan tarla bitkisi üretimine daha fazla destek veriyor. Aynı desteğin meyvecilikte de kısa sürede uygulanması şart. Meyvecilikte bu desteklerin verilmesi için tescil edilen çeşitlerin önce baz materyallerinin oluşturulması gerekiyor. Bu materyaller oluşturulduktan sonra, bu baz materyalden elde edilen ceviz fidanları, fidan üreticisi şirketlere veya kuruluşlara verilecek. Daha sonra mavi etiket aşamasına geçilip üretici aşamasına geçilecek. Bu çeşitleri Ömer Bey ve Haşımcan Bey gibi üreticilere verip, “İşte bu sizin ceviz bahçeniz, yanında farklı çeşitlerden oluşan bir bahçe kurun” diyebiliriz.

Bu konuda enstitü olarak çalışmalarımız var mı? Evet, var. En son, “Orman 77” adıyla seleksiyonla elde edilen bir çeşidi tescil ettik. Bu süreçler ülkemizde çok hızlı ilerlemiyor ama hızlandırabiliriz. Bir çeşit tescil edildikten sonra 5 yıl içerisinde arazide olması şart. Bakanlıkta yapılan toplantılarda bu konular gündeme geliyor. Yıllık bitkilerle birlikte çok yıllık bitkiler, özellikle meyvecilik çeşitlerine de desteklerin giderek artacağını müjdelemek isterim. Bu destekler özellikle üreticilere fayda sağlayacaktır.

Enstitü olarak melezleme ve seleksiyon programlarımız da var. Bu “şampiyon” çeşidi yenmek zorundayız. Neden? Mesaj kısmında bu ceviz çeşitlerinde içi büzüşük, renk bozukluğu ve dolgun olmama gibi şikâyetler var. Bu konularda doğru yetiştirme tekniklerini anlatmamız gerekiyor. İnanılmaz başarılı bahçeler var ki örneğin; Bursa'nın İnegöl ilçesinde veya Kırklareli'nde bu başarılı bahçeleri görebilirsiniz.

Bu iş bir bilgi ve teknik uygulama meselesi. Örneğin, bu kararmanın güneş yanığından olduğunun bilinmesi lazım. Bu konularda TÜBİTAK projemiz kabul gördü ve çalışmalarımız devam ediyor. Neler yapmalıyız? Çeşidi doğru seçeceğiz, doğru yerde yetiştireceğiz ve toprak şartları uygun değilse, önlem alacağız. Bu konularda bize sorular geliyor ve elimizden gelen doğru bilgiyi vermeye çalışıyoruz.

Enstitümüz de bu konuda örnek teşkil eden çalışmalar yapıyor. Bu yıl çeşit geliştirme ve yetiştirme tekniklerini doğru uygulamak adına yeni bir tesis kurduk. Güneş ışınlarından koruma için “kaolin” gibi maddeler kullanılıyor mu diye soruyorum. Bazıları bunun ne olduğunu dahi bilmiyor. Bu konuda telefonlarımız 24 saat açık; görevimiz üreticilere destek olmak. Türkiye’de ceviz yetiştiriciliğinde uzman birçok hocamız var. Bunlardan biri de Mehmet Sütyemez. Üreticiler, ceviz yetiştiriciliğine dikkatle yaklaşmalı.

Son olarak, “Bir ceviz bahçesi ne kadar alanda kurulmalı?” sorusuna gelirsek, bu konuda farklı görüşler var. Bizim ekonomistlere yaptırdığımız fizibilite raporlarına göre, bir aile için 50 dekar alanda verimli bir ceviz bahçesi kurmanın yeterli olacağı belirtiliyor. Bizim elimizde raporlar da mevcut. 100 veya 200 dönüm daha verimli olabilir, ancak minimum 50 dekar alanda bu işin yapılmasını öneriyorum. Kapımız her zaman açık ve elimizden gelen desteği vermeye hazırız.

İsmail Şen: Teşekkür ederim. İzleyenlerden gelen bir soruyla devam etmek istiyorum. Ömer Bey, İstanbul Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Beşir Kılıç; “Ulusal zincir marketlere satış konusu ile ilgili üreticiyi gerek kârlılık, gerekse zamanında tahsilat için rahatlatcak bir formül olabilir mi? Bu konuda derneklerin veya sizin çalışmalarınız var mı?”

Ömer Ergüder: İsmail Bey, o sorudan şunu anladım: Yani bugün bir ulusal zincir marketle çalışmak doğru mudur? Özeti o mu? Ben mi yanlış anladım.

İsmail Şen: Ben birazcık şunun için sordum. Siz dediniz paketli satış yapma konusunda derneğimizin çalışmaları var. Soruyu bu bağlamda açmak istiyorum. Yani “CÜD” diye bir marka mı yapıyorsunuz? Yoksa “CÜD” destekli markalar mı oluşuyor? Markalı ceviz dönemi ne zaman başlayacak? Bu markalı ceviz dönemi başladığında zaten organize perakendede de farklı bir yere konumlanmış olacaksınız. Şimdiki durum ne? Hedeflediğiniz ne?

Ömer Ergüder: Mehmet Beşir Kılıç'ın sorusu çok güzel ve bu fırsat için teşekkür ederim. Markalı ceviz konusu, Türkiye’de son birkaç yılın gündeminde ve bu konuda öncülerden biri de “Ahsaf” markasıyla Ahmet Bülent Kasap. Ceviz Üreticileri Derneği olarak strateji planımıza koyduğumuz hedeflerden biri, derneğin markasını ulusal zincir marketlerle buluşturmak. Satış konusuyla ilgilenenlere ve Mehmet Bey’e bir bilgi paylaşmak istiyorum; belki zaten biliyorlardır. Az önce de bahsettiğimiz gibi, Türkiye’de kaliteli ceviz satmakta neredeyse hiç problem yaşamıyoruz. Alıcısı mutlaka bulunuyor. Bu durum, yurt dışındaki satışlardan farklı. Avrupa’da ceviz satışı oldukça zor. Ancak Türkiye’nin, değerli ve önemli bir pazar var. Yalnız Türkiye’de “Premium” dediğimiz, en üst fiyat seviyesine sahip ceviz satışı neredeyse yok. Bu pazar çok küçüktür. Türkiye’de cevizlerimizi genellikle orta ve orta üstü fiyatlara, dökme veya paketli olarak satabiliyoruz.

Mehmet Bey’e özellikle belirtmek isterim ki Türkiye’de satış kanalları oldukça çeşitli. İlk olarak, kuru yemişçiler önemli bir kanal. Türkiye’de dünyada başka hiçbir ülkede olmadığı kadar çok kuru yemişçi var. Yanlış hatırlamıyorsam, 80 küsur ilimizde 7.000’in üzerinde kuru yemiş dükkânı mevcut. Bu çok önemli bir sayıdır. Yani bugün Türkiye’de eczane veya bakkal sayısı kadar kuru yemişçi bulunuyor. Avrupa’da, ABD’de veya Uzakdoğu’da bu böyle değil.

İkinci önemli kanal, kuru yemiş hallerimiz. İzmir, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde ciddi kuru yemiş halleri mevcut. Burada toptan-
cılarla tanışma fırsatınız oluyor. Ayrıca, ulusal zincir marketler ve son
yıllarda giderek önem kazanan online satışlar da önemli satış kanalları
arasında yer alıyor. Türkiye’de kaliteli bir ürüne sahip olduğunuz süre-
ce satabileceğiniz pek çok kanala sahip bir ülke. Avrupa ve ABD’de sa-
tış kanalları oldukça sınırlıdır. Ancak Türkiye’de, 12 ay boyunca sürekli
bir satış var. Avrupada ise satışlar, “Noel (Christmas)” ve “Paskalya
(Easter)” dönemlerinde yoğunlaşıyor. Yıl boyunca sürekli bir satış du-
rumu yok. Şu an size Portekiz’den bağlanıyorum ve burada da durum
böyle. Türkiye’de, bahsettiğim satış kanalları sayesinde yıl boyunca sü-
rekli ve kuvvetli bir satış söz konusu.

Bir de Türkiye’de toptan satış yaparken nakit ödeme imkânının çok
yüksek olduğunu belirtmek isterim. Kuru yemiş kanalı, zincirleri ve
dükkânları genellikle nakit çalışır. Bu, işin geleneksel bir yönüdür. An-
cak ulusal veya yerel marketlere girdiğinizde, onların sistemine dâhil
olmanız gerekiyor. Burada vadeli satışlar devreye giriyor. Mehmet Bey,
beni her zaman arayabilir; elimden geldiğince bilgi ve destek sağla-
maktan memnuniyet duyarım.

İsmail Şen: Teşekkür ederim. Semra Karakaş ve Gürbüz Güneş isimli
iki izleyicimiz soruları var. Adıyaman’da ceviz üreticiliği yaygınlığıyla
ilgili Semra Hanımın sorusuna Mehmet Hocam şu anda bir yanıt yazı-
yor. Hocam, o konuda bir şey söylemek ister misiniz?

Mehmet Sütyemez: O izleyicimize teşekkür ederim. Ben ceviz için genel çerçeveyi çizdim. Bu çerçevenin dışında sadece ceviz, başka meyve türlerinde yetiştiricilik yapılabilir mi? Yapılabilir. Özellikle verim bakımından bazı şartları zorlayarak yapabilirsiniz. Adıyaman'da, Türkiye'nin yekpare en büyük bahçelerinden biri bulunuyor. Orada yaklaşık 2.000 dönüme yakın bir alan var. Ancak ideal şartlardaki bir bahçe bakımıyla, biraz ekolojinin zorladığı bahçelerde bakım ve maliyet aynı olmaz. Ben sadece ona dikkat çekmeye çalıştım. Yoksa bir ceviz ağacı kıyı kesiminde de, bitkisel olarak yetişir ve bir miktar ürün verebilir. Ancak verim ve kaliteden önemli kayıplar olur. O izleyicimiz de bunun altını çizmek istedim. Benim anlattığım, tekrar ediyorum, ideal şartlarda gereklidir. Bu şartların dışında zorlarsanız da elbette yetiştirici olabilirsiniz. Nihayetinde Adıyaman'da dediği gibi ceviz bahçeleri var ancak ağırlıklı badem bahçesi bulunuyor.

Ahmet Bülent Kasap: Hocam, benim size bir sorum var. Sulama meselesi çok önemli. Cevizde sulama yapmanın önemli olduğu bir dönemde, bizim suladığımız araziler de çok sıcak oluyor. Sulamanın toprak altı ve toprak üstü olmasında bir fark var mı? Bunları ağaçların iyi yetişmesi anlamında soruyorum.

İkincisi, gece sulaması ile gündüz sulaması arasında sizce bir fark var mı?

Üçüncüsü de, su kaynaklarının her geçen dönem azaldığı düşünüldüğünde, ileride çok su ihtiyacı olan bu ceviz ağaçlarını yetiştirmek için ne yapacağız? Bununla ilgili sizlerin bir çalışması var mı?

Mehmet Sütyemez: Sayın Başkan, üç sorunuz var. Birincisi, sulama sistemi ile ilgili. Burada önemli olan etkili kök bölgesinin yeterli miktarda tarla kapasitesi dediğimiz oranda suyu almasıdır. Bunun alttan, üstten, sağdan veya soldan olması önemli değildir. Önemli olan bitkinin yeterli miktarda toprak nemliliğidir. Sistem olarak toprak altındaki bir organizasyon bana çok sağlıklı gelmiyor. Bir arıza veya problem olduğunda nasıl çözülür bilmiyorum. Bu nedenle o teknik açıdan sıkıntı olabilir. Ben bir ıslahçı ve ceviz araştırmacısı olarak genelde toprak yüzeyinden sulamanın daha isabetli olacağını düşünüyorum.

İkincisi, gece veya gündüz sulama konusu. Evet, Türkiye’de sıcaklardan dolayı su buharlaşıyor. O bakımdan, özellikle üstten sulama yaparken su kıtlığını da düşündüğümüz zaman ve bitkinin stoma açıp kapatma durumunu göz önüne alarak eğer imkân varsa serin saatlerde, dediğiniz gibi gece saatlerinde sulamayı tavsiye ederim.

Su kaynaklarıyla ilgili inşallah gördüğümüz en kötü sene bu sene olur. Kış kar yağışları bakımından, özellikle küresel ısınma ve iklim değişikliklerini tetiklediği senaryolarda inşallah yanılırız diyelim. Çünkü su kaynakları azalıyor ve bizim çok dikkatli olmamız gerekiyor. Sulamaları çok dikkatli ve tasarruflu yapmamız gerekiyor. Biraz önce ilk konuşmamda söylediğim gibi Sayın Başkanım, biz ıslahçılara bir görev düşüyor. Kuraklığa dayanıklı, özellikle anaç ve çeşitler konusunda zaten araştırmalarımız var. Dünya da buna doğru gidiyor. En etkili çözüm bu olacak. Yani kuraklığa, susuzluğa dayanıklı bir çeşidin varsa bu susuzluk problemini en etkin bir şekilde çözebilirsin. Bu noktada dünyada da olduğu gibi anaç konusunda susuzluğa dayanıklı TÜBİTAK projemizde epey bir yol aldık. Herhalde yakın bir gelecekte ceviz yetiştiriciliğine bunu da sunmuş olacağız.

İsmail Şen: Sağ olun. Haşımcan Bey, Ahmet Bülent Kasap Bey’in sulamayla ilgili sorularına ekleyecekleriniz var mı? Bir de Gürbüz Güneş Bey’in bir sorusu vardı. Onu da ekleyeyim: Özellikle Kaman, Kırşehir bölgesinde bizzat birtakım don olayları olduğunu ifade ediyor. Bu tür don olaylarına karşı üreticilerin alabileceği bir önlem var mıdır? Siz teknoloji kullanan biri olarak böyle bir şey deneyimlediniz mi? Buyurunuz.

Haşimcan Yazıcıoğlu: İsmail Bey, öncelikle Gürbüz Bey'in sorusuna cevaben şunu belirtmek isterim ki, tür seçimi en önemli faktördür. Bu yapılması gereken ilk ve en doğru adım olup, aynı zamanda en az maliyetli olandır. Mehmet Hocam da özellikle bu konunun altını çizdi. Bölgeye ve iklime uygun tür seçimi yapılmadığı sürece, mekanik ve teknolojik çözümler mümkün olsa da bunların hepsinin birer maliyet oluşturduğunu unutmamak gerekir.

Don olayına gelince, ben hiç kullanmadım. Ancak bildiğim kadarıyla "splintleme sistemleri" var. Bu sistem, don öncesinde ağaçların üzerine su püskürterek çalışır. Don sırasında, ağacın yaprakları, meyvesi ve dalları üzerindeki su donuyor. Bu durumda, ağacın ve meyvenin hiçbir bölümü eksi dereceye inmez. Bildiğiniz gibi bu, minimum "0" dereceye kadar düşebilir. Dışarı -20 derece olsa bile, suyun kapladığı her şey minimum "0" derecede kalır. Bu, birçok üründe kullanılan bir çözüm yöntemidir. Bunun dışında bitkilerin hormonal yapısını değiştiren uygulamalar da var. Ancak bu konularda çok bilgim olmadığı için detaylı bir yorum yapmam doğru olmaz.

Ahmet Bülent Bey'in sorularına gelecek olursak, benim de en sevdiğim sorulardan biri: "Ağaçlar gündüz mü yoksa gece mi sulanmalı?" Bu konuda birçok bahçe ziyaretinde yeni başlayanlara sorarım. Türkiye'de doğru bilinen yanlışların başında, mutlaka gece sulama yapılması gerektiği inancı gelir. Hâlbuki bir ağacın en çok suya ihtiyaç duyduğu zaman dilimi, günün öğleden sonrasıdır. Bitki, en çok ısınmayla karşı karşıya kaldığı saatler olan 14:00-17:00 arasında terleme yapar. Stomaların en çok açıldığı ve terlemenin en yoğun olduğu bu dönem, ağacın suya en çok ihtiyaç duyduğu zamandır. Bu nedenle, eğer teknolojik bir damla sulama sistemine sahipseniz bu saatlerde sulama yapmak en uygun ve faydalı yöntemdir. Bu şekilde, bitkinin tam suya ihtiyaç duyduğu anda ona destek sağlamış olursunuz. Ancak salma sulama yöntemiyle bu saatte sulama yaparsanız, sıcak hava nedeniyle suyun büyük bir kısmı buharlaşarak atmosfere karışır ve bu da verimsiz bir sulama yöntemi olur. Bu durum, sizin için hem su kaybı hem de maliyet artışı anlamına gelir.

Mehmet Sütyemez: Haşımcan Bey'in söylediğine katılıyorum. Evet stomalar meselesi önemli. Ancak su kaybı, toprak neminin tarla kapasitesi dediğimiz nem oranını muhafaza etme düzeyinde olması gerekir. İşte o zaman, Haşımcan Bey'in dediği problem olmaz. Toprak kurumuşsa, daha önceki günlerden bir susuzluk varsa, o problem ortaya çıkabilir. Toprağın nem kapasitesini kaybetmeden dengeli ve düzenli bir sulama yapılırsa buharlaşma, yani toprak düzeyinden su kaybını önleme anlamında serin saatleri söylemeye çalıştım. Teşekkür ediyorum.

İsmail Şen: Ahmet Bey'e son sözü bırakmadan evvel, sormak istediğiniz ya da söylemek istediğiniz bir konu var mı? Ben şunu söyleyecektim de fırsat olmadı dediğiniz bir konu varsa, hepimize tek tek söz verebilirim.

Yılmaz Boz: Ahmet Bülent Bey'in sorusu burada bir yanlış anlaşılma olabilir. Öncelikle ona cevap isterim. Ceviz, suya ihtiyaç duyan bir bitkidir. Ancak ceviz, eşittir su değildir. Yani ceviz, bir kivi değil; dolayısıyla her bitkinin suya ihtiyacı olduğu gibi cevizin de suya ihtiyacı var. Sulama miktarları bölgeden bölgeye göre değişiyor. Örneğin; Adıyaman'dan bahsederseniz, orada harcamayacağınız su miktarı, Denizli'de ve Bursa'da harcamayacağınız su miktarından farklı. Ortalama bir rakam verecek olursak, bir vejetasyon boyunca, yani sürmeden yaprak dökümüne kadar olan süreçte, cevizde yaklaşık 300 milimetre su yeterlidir. Bunun ne zaman verildiği veya nasıl verildiği tartışmaya açıktır. Ancak önemli olan bu nemin orada sağlanmasıdır. Özellikle stres koşullarına dayanıklı çeşitler geliştirmek doğru bir konu. İkincisi ve en önemli konu da anaç seçimidir. Cevizde, "Paradox" denilen bir anaç kullanıldığında, hem daha kuvvetli bir bitki elde ediyorsunuz hem de stres koşullarına daha dayanıklı bir çeşit yetiştirmiş oluyorsunuz. Ceviz diktikten sonra "Eyvah, suyu bulamadık!" gibi bir algı oluşmamalı. Ancak yeterli beslemeyi sağlamak, sadece su ile ilgili değildir. Dengeli bitki beslemesi de önemlidir. Bitki beslemesini dengeli yapmadığımız takdirde, su vermenin de bir anlamı kalmaz. Öncelikle toprak analizi, yaprak analizi gibi çalışmalar yaparak bitkinin ihtiyacı neyse onu karşılamak gerekir. Bu şekilde son derece kaliteli ve istediğimiz miktarda ürün elde etme imkânı vardır.

Bizim yaptığımız çalışmalar devam ediyor; hem çeşit geliştirme ile ilgili hem de suya bağımlılığı azaltmak adına neler yapılabileceği üzerine araştırmalar sürüyor. Ayrıca, ceviz yetiştirecek alanlarda, kök çürüklüğü gibi toprak kökenli hastalıklar da çok fazla zarar verebiliyor. Bir bakıyorsunuz bahçe kurulmuş, 10 yaşındaki ağaçlar elden gidiyor. Bu nedenle, su miktarının fazla verilmesinin de sorunları olabilir. Her şey kararında olduktan sonra dört dörtlük bir üretim sağlanabilir. Ülkemiz ceviz yetiştiriciliği üretiminde kendine yeter bir duruma gelecek. Bunu net olarak söylüyorum ve görüyorum. Özellikle son yıllardaki bu çalışmalar ile Mehmet Hoca'nın geliştirdiği çeşitler gibi yeni çeşitler üretime girdiğinde, bu durumu çok rahatlıkla görme imkânımız olacak.

Ahmet Bülent Kasap: Teşekkür ediyorum. Araştırmalar yaptığınız için de özellikle sormak istiyorum. Yerli çeşitlerle ithal çeşitler arasında veya ithal ceviz türlerinin kendi içerisinde budama farklılıkları var mıdır? Yoksa ceviz tektir budaması da tek midir?

Yılmaz Boz: Cevizin verimlilik olayı var. Mesela sürgün ucundaki verimlilik, yan dal verimliliği gibi, çiçeklenme fenolojik çalışmalarında çeşitten çeşide farklılıklar gösteriyor. Bizim yapmış olduğumuz projede, özellikle lokasyon denemelerinde çok değişik çeşitler denedik. Bir lokasyonda 8 çeşidi denediğimiz oldu. Örneğin; İzmir Menemen lokasyonunda yaptığımız çalışmada “Şen” çeşidi ön plana çıktı. Burada baktığımızda, bazı çeşitler diğerlerinin önüne geçebiliyor. Erzincan lokasyonunda da “Şen” çeşidi “Chandler” türünden daha iyi performans gösterdi.

Bir de pazarda artık taze ceviz tüketimi neredeyse kuru cevizle yarışır duruma geldi ve çok fazla aranıyor. Biz Bursa'daki üreticilere gittiğimizde, “Ya ben erkenci çeşitlere bu konuda lütfen çalışma yapın” diyorlar. Sebebi de bu. Bizim burada bahsettiğimiz ceviz, kuru yemiş değil; ceviz, bir sağlık meyvesidir ve insanın hayatının her aşamasında olması gereken bir şeydir. Belki Avrupa bizim kadar bu işi bilmiyor ama bu, bizim kadim bir meyvemiz olmasından kaynaklanıyor.

Budama özellikleri çeşitten çeşide değişiyor. Budama istekleri de farklı oluyor. Hatta ağaç büyüklüğü daha fazlaysa, onun sıra üzeri mesafeleri bile farklı oluyor. Bu konularla ilgili daha özel bilgi almak isteyenler varsa, bizim yaptığımız çalışmanın raporunu bile gönderme imkânımız var.

Mehmet Sütyemez: Bir ilave etmek istiyorum. Ahmet Başkanın sorduğu soru üzerine Yılmaz Bey, gerekeni söyledi. Ben yıllardır bazı şeyleri savunurum, halen daha devam ederim. Cevizde problemlili, sıkıntılı dallar haricinde tüm çeşitler için söylüyorum cevizde genelde makas vurulmaz. Cevizin 5-6 yıl boyunca bir terbiye şekli alması gerekir. O şekli verdikten sonra, tüm cevizler için söylüyorum, problem dışındaki dallara makas vurulmaz. Nihayetinde “Chandler” ve “Seer” türlerinde

Amerika'da çalışması yapıldı. Uzun süreli budanmış ve budanmamış ağaçların verimliliği kümülatif olarak değerlendirildi. Budanmayan ağaçlar yüzde 15 daha fazla verim vermiş. Herhalde sorunuzun cevabını vermişimdir.

Ahmet Bülent Kasap: Hocam, çok teşekkür ediyorum. Biz de bunu sağ olsun Ömer Bey'in sayesinde öğrendik. Aradan 5 yıl geçtikten sonra bize tavsiye etmiş olduğu bir danışmandan bunu öğrendik ama iş işten çok geçti. Çok büyük yaralar aldıktan sonra öğrendik. Özellikle insanlar duysun diye ben soruyu sordum.

Haşim Can Bey'e bir soru daha sormak istiyorum. Teknolojinin kullanılması noktasında çok ileride olduğunuzu biliyorum. Haşimcan Bey, bu teknolojinin yurt dışından getirilmesi noktasında herhangi bir devlet desteği var mı?

İsmail Şen: Haşimcan Bey, ben de bir ek yapayım. Yani sadece yurt dışı mı, yoksa yurt içinde de bu teknolojiler artık üretiliyor mu?

Haşimcan Yazıcıoğlu: Türkiye’de de bu teknolojiye kapasite olarak aynı ölçekte olmasa da yaklaşan birçok yerli üreticimiz var. Ancak henüz sektörde çok yeni olduğumuz için bu ürünlerin kullanım verimliliği ve ürünlerin ömrüyle alakalı çok bir şey söylemek mümkün değil. Çok kaliteli ürünler gözüküyor, ama çok büyük bahçeler için henüz hizmet verecek yerde olduklarını düşünmüyorum. Ancak daha küçük üreticiler, orta ve küçük ölçekli üreticiler için oldukça fazla seçenek ülkemizde mevcut.

Türkiye’de bu teknolojilerin satın alımları yurt dışından getirilmesiyle alakalı yatırım teşvikleri şöyle var: Yatırım teşvik belgesi aldığınızda, yürüyen aksamlar için değil ama mevcut sabit ürünler için vergi muafiyeti mümkün. Yürüyen aksamlardan kastım şu: Traktöre takılan ürünler, traktör ekipmanları. Tekerlekli ve kendinden motorlu ürünleri ayrı tutuyorlar. Ancak binanın içerisinde konumlanan tüm makine ve mekanizasyonda belirli bir ölçüye kadar vergi muafiyeti mümkün. Bunları önceden yatırım teşvik belgesine başvurup vergiden muaf bir şekilde ülkemize getirebiliyorsunuz.

Yılmaz Boz: Bir ekleme yapmak istiyorum. Sadece yurt dışından değil, ülkemizde yapılan çok önemli şeyler var. Bunlarda da her desteği alabiliyorsunuz. Hibe destekleri olabildiği gibi, örneğin Tarım Bakanlığı’nızın çıkardığı hibe desteklerine müracaat ettiğinizde çok rahatlıkla alabiliyorsunuz. Ziraat Bankası’nın “0” faizli kredi destekleri, KOSGEB destekleri var. Bunlar ciddi miktarda destekler oluyor. Yerli sanayiye baktığımızda cevizde de çok ciddi ilerlemeler olduğunu görebiliyoruz. Hatta bunu söylemem doğru değil ama öyle işletmeler var ki, ihracat da rahatlıkla yapabiliyorlar. Ömer Bey, bu arada hazır söz almışken sormak isterim: Siz Portekiz’de ceviz üretimi yapıyor musunuz?

Ömer Ergüder: Evet.

Yılmaz Boz: Portekiz’deki üretilen cevizin, orada tüketim alışkanlığı olmadığından pazarı sınırlı olunca, Türkiye’ye getirip burada ülkemizde satıldığı bilgisi var. Bu doğru mu?

Ömer Ergüder: Kendi bahçemizdeki cevizi pazar şartlarına göre burada da Türkiye’de de değerlendiriyoruz. Burada da “Chandler” yetiştiriyoruz. Türkiye’de Manisa’da da “Chandler” yetiştiriyoruz. Ona ek olarak Portekiz’de aynı zamanda badem üretimimiz var. Bademin hemen hemen hepsini Portekiz ve İspanya’da değerlendiriyoruz.

Ahmet Bülent Kasap: Ömer Bey, müsaade ederseniz bir sorum olacak. Değerli hocalarımız 50 dönüm, 100 dönüm ceviz bahçesi kurulmalı diye örnekler veriyor. Ancak maliyet açısından bana çok geliyor. Bir ceviz bahçesinin bugün verimli olarak 100 dönüm, 200 dönüm veya 300 dönüm kurulumu ile ilgili sizce dönüm maliyeti ne olmalı? Bunun yıllık bazdaki bakım maliyeti ne olabilir? Bununla ilgili illaki derneğin bir çalışması vardır diye düşünerek size sordum.

Ömer Ergüder: Ahmet Bey, bu karşımıza sık sık çıkan bir soru. Aslında bunu rakamla telaffuz edebilmek biraz zor; fakat şöyle bir açıklama getireyim: bugün bir toprak, arazi alımı...

Ahmet Bülent Kasap: Ömer Bey, toprak bunun dışında tutalım.

Ömer Ergüder: Benim tecrübelerime dayanarak, aşağı yukarı eğer 1 birim 1 lira arazi almıyorsa, 1 lira daha arazi giderleri dersek çoğu bahçe için başa baş geldiği nokta yaklaşık 6 yıl diyebilirim. Onun için yapmanız gereken yıllık harcamaların da yani ilaçlama, gübreleme vesaire, ona da 1 lira olarak bakabiliriz. Yani 1-1-1, çok da kulağa aykırı gelen bir şey değil. Ama toprak fiyatları çok fark ediyor yerden yere; bu yüzden bir birim diye bakmak lazım. Bir şey daha eklemek isterim, Ahmet Bey. 30, 40, 50 dönümden bahsetmiyorum. Birkaç yüz dönüm ve üzeri bir bahçe yapıyorsak, hakikaten onun planlamasını, finansal çalışmasını çok çok detaylı yapmamız lazım. Çünkü ne kadar detaylı yaparsak yapalım, ona rağmen evdeki hesap çarşıya uymuyor; ne harcamalar uyuyor ne beklediğimiz verim. Onun için, yani danışmanlar genellikle işte yeni yatırımcıların önüne rakamlar getirebiliyorlar ama biraz daha orta boy bahçe ve üzerleri için kuvvetli olabilmek gerekiyor finansal açıdan. Sabırlı olmak gerekiyor; ama her şeyden önce, eğer bu madde olanaklarınız mümkünse, bu işe hakikaten bilinçli yaklaşmalısınız. Konsantre yaklaşmalısınız; başkasına emanet etmemeniz, yani tekne-

nin başında olmanız, dümenin başında olmanız gerekiyor. Ne köydeki muhtara ne kasabadaki Ahmet Mehmet'e emanet edip, arada sırada ziyaretle bir başarıya ulaşmış ceviz bahçesi tanımıyorum. Bir tane bile tanımıyorum. Nedir başarı? Başarı verim, başarı kalite; başka bir şey değil. Yani biz o bahçeden atıyorum 100 kilo da alabiliriz, 1 ton da alabiliriz. Yani bu bilgi ve doğru yaklaşım, bahçeye konsantre yaklaşımın altını ne kadar çizersem çizeyim yetmez. Çünkü cep telefonumuza derneğe günde 5 ila 10 arası telefon geliyor son bir yıldır. Biraz yavaş yavaş bizi görmeye, duymaya başladılar. Hepsi neredeyse, hepsi Ahmet Bey, verim ve kalite ile alakalı düşük verim, düşük kalite... Bunun altından nasıl kalkacağız soruları var. Başka bir şey yok. Yani ben malımı şimdi sana atabilir miyim demiyor genellikle; ben bu kadar dönümüm var, dekarım var, son derece düşük ürün alıyorum, bunun üstesinden nasıl gelebilirim? Yılmaz Bey, beni sakın yanlış anlamasın; kendisini düzeltme anlamında bunu söylemiyorum. Samimiyetime de güvenin. Su konusuna bir kere daha değinmek isterim: Su, cevizin can suyu, can kaynağı. Onun için gördüğümüz; Türkiye genelindeki bahçelerin kötü durumda oluşu, yeterli verimi vermeyişi, yatırımın başında yeterli kontrol edilmeyişi... Bugün rakip ülkelere ve Türkiye'deki başarılı bahçelere baktığımızda, iklim, toprak, eğim gibi tüm faktörler göz önünde bulundurulduğunda, ceviz yetiştiriciliğinde, Mayıs ile Eylül sonu arasındaki dönemde hektar başına 6 ila 8 ton su kullanımı gerekiyor. Bilmiyorum, Haşim Bey katılacak mı bana? Yani bunun suyu muhakkak ve muhakkak elimizde yeterli derecede olmalı. Çünkü aksi takdirde ne içini doldurabiliyor ne boyunu büyütebilir. Yani suyun önemini cevizde ne kadar anlatsak, azdır. Tabii, Yılmaz Bey'in söylediği gübreleme, koruma bunlar da su kadar en az önemli ama suyun az olduğu yerde o bahçenin verim alabilmesi, kalite alabilme ihtimali çok düşük.

İsmail Şen: Başka söz almak isteyen yok ise Başkanımıza dönmek istiyorum.

Mehmet Sütyemez: Son olarak 1 dakikanızı rica edeceğim. Öncelikle çok teşekkür ederim, cep telefonuma Çağlayancerit Belediye Başkanının mesajları geliyor. Çağlayancerit, Türkiye’de, biraz önce bahsettiğim gibi, lokal olarak ceviz yetiştiriciliğinin en fazla yapıldığı bölgelerden bir tanesidir. Sayın Başkanımın selamları ve saygıları var, üzerime kalmasın diye size iletiyorum. Bu ay sonunda bir Ceviz Festivali düzenleyeceklerini belirtiyorlar. Bu ceviz festivaline maddi manevi destek bekliyoruz diyorlar, özellikle Ceviz Üreticileri Derneği olarak. Bu noktada selam üzerinde kalmasın, onu iletmiş olayım. İkincisi, yeri geldi, besleme konusunda belki söyleyebilirdim. Sayın Başkan Ömer Bey de söyledi, 1 ton cezive karşılık ceviz yaklaşık 18-20 kg saf azot tüketir. Bunu toprağa vermek zorundasınız yıllık. Yani bir ton ürün için yıllık tüketimi 18-20 kg civarında bir saf azot. Bu besleme programını düzenli olarak uygulamak zorundayız. Su çok önemli. Evet, ülkemizde bazı şeyler oluyor, ama Türkiye’imiz 1970’li yıllara kadar cevizde bir numaraydı. Evet, bir numara olmasak bile, doğru yerde, doğru çeşit ve doğru uygulamalarla Türkiye tekrar söz sahibi ülkelerden biri olabilir ve daha da güçlü olabiliriz. Son sözüm şu: Ben her zaman şunu söylerim, toplantılarda Sayın Başkan da bilir; ceviz bir meyve değildir, ceviz bir tablettir. Aç tok fark etmez, her gün ceviz tüketin. Teşekkür ediyorum bu fırsatı verdiğiniz için.

Ömer Ergüder: Özür dilerim, araya gireceğim. İsmail Bey, soru Mehmet Beye. Şimdi, bu dirilişle ilgili çok güzel şeyler söylediniz. Hatta kulağa müthiş geliyor. İnanmak da istiyorum. İngilizce bir laf vardır: “Too good to be true.” Hani inanması neredeyse güç gibi geliyor. “Diriliş”, Chandler’dan yüzde 15-20 daha verimli, yüzde 2-3 daha randımanlı ve 20 gün daha erken hasat sağlıyor. Bu müthiş bir şey! Bütün bunları ele aldığımızda son bir sorun var: İnce kabuk mu? Bir de onu sorabilir miyim?

Mehmet Sütyemez: Kastınız nedir ince kabuktan? Mesela, Chandler daha ince kabuklu bir ürün mü? İçten tüm çıkıyor, onu soruyorsunuz herhalde.

Ömer Ergüder: Kabuğu, yani o bej renkli ceviz kabuğunu söyledim. Ceviz, işlemeden çıktıktan sonra yeşil dış kabuğu ayrılıyor, kahverengi kabuğu kalıyor. O kabuk, Chandler gibi kolay bir kabuk mu?

Mehmet Sütyemez: Biraz daha zor; ancak içi Chandler kadar tüm çıkar.

Ömer Ergüder: Anladım, Teşekkür ederim.

İsmail Şen: Ben herkese teşekkür ediyorum. Kapanış konuşması için Başkanım Ahmet Bülent Kasap'a sözü bırakıyorum.

Ahmet Bülent Kasap: Teşekkür ediyorum İsmail Bey. Değerli katılımlarından dolayı Sayın Mehmet Sütyemez'e, Dr. Yılmaz Boz Bey'e, Ömer Ergüder ve Haşımcan Yazıcıoğlu Bey'e teşekkür ediyoruz. Biz İstanbul Ticaret Borsası olarak yaptığımız programları her zaman olduğu gibi hem basılı, hem de görsel yayında kaydediyoruz ve bunları YouTube kanalımızdan da ayrıca yayınlıyoruz. Bir dahaki güzel programlarda beraber olmak adına teşekkür ediyorum. Katılımlarınızdan dolayı iyi günler diliyorum.

HABERLER.COM**İSTİB, Altın Tohumlar projesi kapsamında ceviz yetiştiriciliğini ele aldı**

İstanbul Ticaret Borsasının (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasıl Ceviz Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı.

İstanbul Ticaret Borsasının (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasıl Ceviz Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, toplantıda ithalatın yerli üreticilere zarar verdiği ve ceviz üretiminin yaygınlaşması için gümrük vergisinin düşürülmesi, ihtisas gümrüklerinin kurulması ve desteklerin artırılması gerektiği vurgulandı. Online gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen yaptı. Toplantıya, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Sütümez, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürü Dr. Yılmaz Boz, Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı Ömer Ergüder ve Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi Hacımcan Yazzoğlu konuşmacı olarak katıldı. Açıklamada toplantıdaki konuşmasına yer verilen Kasap, cevizdeki yüksek verim potansiyelinin yatırımcıyı cezbeden en temel nedenlerden biri olduğunu belirtti. Kasap, son 20 yılda hem ceviz üretim miktarının hem de verimlilikle ilerleme sağlanmasına rağmen Türkiye'deki ceviz verimliliğinin dünya ortalamasının gerisinde olduğu bilgisini paylaştı. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine dikkati çeken Kasap, "Dünyada ortalama verim hektar başına 3,3 ton iken, ABD'de ceviz ağaçlarının verimi ortalama 4,2 ton/hektar civarındadır. Türkiye'de ise ceviz dikilen alanlar genel olarak artarken, verimlilik ise ortalama hektarda 2 ton seviyesinde yatay bir seyir izlemektedir. Bu durum, yerli üretimin artması için verimliliğin ne kadar önemli olduğunu da göstergesiz yüksek kazanç demektir. Yüksek kazanç da yatırımcıyı cezbeder."

"Yerli üretimi desteklemek için gümrük vergisi artırılsın!" Ceviz ithalatı veya yasal olmayan yollardan ülkeye giren cevizin yer Ergüder, "Bunun yanı sıra ana üreticilerden olan ABD ve Şili'nin ile hem yasal hem de büyük boyutlarda gayri resmi ceviz girişinin o sebeple, ithalatın regüle edilecek gümrük vergisinin artırılması ç olduğu gibi kuruyemiş sektörünü için de ihtisas gümrükleri ka üretimdeki en büyük sorunlardan birinin ise verim konusu oldu rakamlarıyla yeni yatırımcıların gelmesinin ve ithal ürünler ile reka Ergüder, "Verim ülkemizin en büyük sorunlarının başında geliyor. altında üretim gerçekleştiriyoruz. Cevizde rakibimizi olan Amerika yapıyorlar. Üretim geleneksel yöntemler ile devam edildiği sı yatırımcıların davet edilmesi ve ithal ürünler ile rekabet edilebilir bulundukları." "Ceviz stratejik bir ürün olarak değerlendirilmeli" Avrupa' cevizin geçmiş dönemlerde stratejik bir ürün olarak görüldüğü bahçelerimiz yoktu, ağaçlarımız vardı. Fakat tüketimdeki artışa rağmen teknoloji kullanımında geç kalınmasa, ceviz üretiminde ithalata bağlı

İstanbul'da Ceviz Zirvesi: Kahramanmaraş'tan "Diriliş"le Büyük Başarı!

Kahramanmaraşlı ceviz profesörü İstanbul'da "Diriliş" cevizi tanıttı. Yüzde 15 daha verimli ve erken hasat edilen bu tür, ceviz yetiştiriciliğinde çığır açıyor!

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) tarafından katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılmasına yönelik başlatılan "Altın Tohumlar" projesi, bu ay da önemli bir konuyu ele aldı. Proje kapsamında, "Nasıl Ceviz Yetiştiricisi Olunur?" sorusu masaya yatırıldı. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü'nde görev yapan Prof. Dr. Mehmet Sütümez, üniversite olarak 15 yıldan fazla bir süredir ceviz yetiştiriciliği konusunda ilah ve verim artırıcı çalışmalar yürüttüklerini belirtti. Sütümez, yeni türlerin geliştirilmesi konusunda önemli adımlar attıklarını vurguladı. DIRİLİŞ CEVİZİ, CHANDLER'DAN DAHA ERKEN VE DAHA VERİMLİ Prof. Dr. Sütümez, geliştirdikleri "Diriliş" türü cevizin, son 3 yılda elde edilen sonuçlara göre Chandler çeşidinden yüzde 15 daha verimli olduğunu dile getirdi. Bu türün, Chandler'a kıyasla 15-20 gün daha erken hasat edildiğini ifade eden Sütümez, ceviz yetiştiriciliğinde bu tür inovasyonların büyük fark yarattığını söyledi. İSLAH PROGRAMLARINDA DEVLET VE ÖZEL SEKTÖR İŞ BİRLİĞİ Ceviz yetiştiriciliğinde verimi daha da artırabilmek için devlet ve özel sektör iş birliğinin kritik olduğuna dikkat çeken Prof. Dr. Sütümez, "İslah çalışmalarının daha da desteklenmesi halinde Türkiye'deki ceviz üretiminde önemli bir sıçrama kaydedebiliriz" şeklinde konuştu.

Telehaber.com

Ceviz Üretimi İçin Yeni Stratejiler

Ceviz Üretimi İçin Yeni Stratejiler

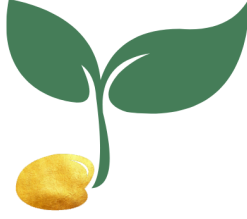
İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) tarafından başlatılan Altın Tohumlar projesi kapsamında ceviz yetiştiriciliği konusu ele alındı. Toplantıda, ceviz üretiminin yaygınlaşması için gümrük vergisinin yükseltilmesi ve desteklerin artırılması gerektiği vurgulandı.

SonDakika.com

İSTİB, Altın Tohumlar projesi kapsamında ceviz yetiştiriciliğini ele aldı

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) tarafından başlatılan Altın Tohumlar projesi kapsamında ceviz yetiştiriciliği konusu ele alındı. Toplantıda, ceviz üretiminin yaygınlaşması için gümrük vergisinin yükseltilmesi ve desteklerin artırılması gerektiği vurgulandı.

İstanbul Ticaret Borsasının (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlatıldığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "nasıl Ceviz Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, toplantıda ithalatin yerli üreticilere zarar verdiği ve ceviz üretiminin yaygınlaşması için gümrük vergisinin yükseltilmesi, ihtisas gümrüklerinin kurulması ve desteklerin artırılması gerektiği vurgulandı. Online gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen yaptı. Toplantıya, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Sütyemez, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürü Dr. Yılmaz Boz, Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı Ömer Ergüder ve Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi Haşimcan Yazıcıoğlu konuşmacı olarak katıldı. Açıklamada toplantıdaki konuşmasına yer verilen Kasap, cevizdeki yüksek verim potansiyelinin yatırımcıyı cezbeden temel nedenlerden biri olduğunu belirtti. Kasap, son 20 yılda hem ceviz üretim miktarının hem de verimlilikte ilerleme sağlanmasına rağmen Türkiye'deki ceviz verimliliğinin dünya ortalamasının gerisinde olduğu bilgisini paylaştı. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine dikkati çeken Kasap, "Dünyada ortalama verim hektar başına 3,3 ton iken, ABD'de ceviz ağaçlarının verimi ortalama 4,2 ton/hektar civarındadır. Türkiye'de ise ceviz dikilen alanlar genel olarak artarken, verimlilik ise ortalama hektarda 2 ton seviyesinde yatay bir seyir izlemektedir. Bu durum, yerli üretimin artması için verimliliğin ne kadar önemli olduğunu da göstergesidir. Çünkü birim alandan yüksek verim, yüksek kazanç demektir. Yüksek kazanç da yatırımcıyı cezbeden temel nedendir." ifadelerini kullandı. "Yerli üretimi desteklemek için gümrük vergisi artırılmalı" Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı Ergüder de ithalata veya yasal olmayan yollardan ülkeye giren cevizin yerli yetiştiricilere zarar verdiğini kaydetti. Ergüder, "Bunun yanı sıra ana üreticilerden olan ABD ve Şili'nin ihracat rotasında birinci sıradayız. Ülkemizde hem yasal hem de büyük boyutlarda gayri resmi ceviz girişinin olması yetiştiricilerimize zarar veriyor. Bu sebeple, ithalatin regüle edilerek gümrük vergisinin artırılması gerekli. Aynı zamanda farklı sektörlerde olduğu gibi kuruyemiş sektörünü için de ihtisas gümrükleri kurulmalı." açıklamasında bulundu. Ceviz üretimindeki en büyük sorunlardan birinin ise verim konusunu vurgulayan Ergüder, mevcut verim rakamlarıyla yerli yatırımcıların gelmesinin ve ithal ürünler ile rekabet etmenin mümkün olmadığını anlattı. Ergüder, "Verim ülkemizin en büyük sorunlarının başında geliyor. Ceviz bahçelerimizin potansiyelinin çok altında üretim gerçekleştiriyoruz. Cevizde rakibimiz olan Amerika ve Şili üretimlerini profesyonel şekilde yapıyorlar. Üretime geleneksel yöntemler ile devam edildiği sürece sektörün büyümesi, sektöre yeni yatırımcıların davet edilmesi ve ithal ürünler ile rekabet edilmesi mümkün değil." değerlendirmesinde bulundu. "Ceviz stratejik bir ürün olarak değerlendirilmeli" Avrupa Tarım Yönetim Kurulu Üyesi Yazıcıoğlu ise cevizin geçmiş dönemlerde stratejik bir ürün olarak görülmediğini aktararak, "Ülkemizde geçmişte ceviz bahçelerimiz yoktu, ağaçlarımız vardı.

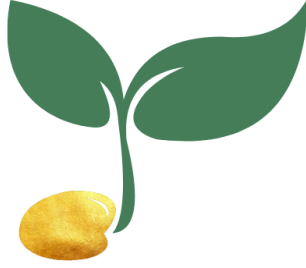

altın tohumlar

katma değerli tarım

TOPLANTININ TAMAMINI
İZLEMEK İÇİN
QR KODU
OKUTABİLİRSİNİZ

altın tohumlar

katma değerli tarım

Altın Tohumlar, İstanbul Ticaret Borsasının Türkiye’de altın değerindeki katma değerli tarımsal ürünlerin üretim ve yatırımının yaygınlaşması amacıyla düzenlediği bir bilgilendirme etkinliğidir.

Gerçekleştirilen programların kayıtları İSTİB youtube hesabında yayınlanıyor, aynı zamanda kitap olarak ilgili paydaşlara sunuluyor.

istanbulticaretborsası

istib1924

İSTANBUL TİCARET BORSASI
ISTANBUL COMMODITY EXCHANGE 1924

www.istib.org.tr